

13377

Hebr. E 218
Rozet

איצחק ראזעט

קובץ שירים

גואגורים

חלק שני

הוצאת

י. ש. באהוסלאווסקי.

המחיר 50 ק. עם המשלוח
55 ק. להשיגו אצל המו"ל
עפ' הכתובה:
333 №. ש. י. פ. 1918
ואצל המחבר
1. №. ב. -ВАСИЛЬК. КИЕВЪ.

ק י ו ב.
של יצחק ראזעט רחוב באלש-וואסילקאווסקאיא, 1 №.
ע ת ר.

בדפוס

C60745XX

1996:01
IT8.7/2-1993

פִּיזְחָק רֵאוּעֵט.

קוֹבֵץ שִׁירִים

וּמֵאֲמֵרִים.

הוֹצֵאת

י. ש. באהוסלאווסקי.

חֵלֶק שְׁנִי.

המחיר 50 ק. עם המשלוח 55 ק. להשיגו אצל המו"ל עפ' הכתובת:
КИЕВЪ, Б.-ВАСИЛЬК. № 1. УЩЯ ПОЧТ. № 333. ואצל המחבר. I. № 1.
ביחד עם חלק א' 90 ק'—1 רוב.

ק י ו ב.
בדפוס של יצחק ראוועט כאלש-וואסילקאווסקאיא, I №
ע ת ה.

פתח דבר מאת המו"ל.

הספרות היא ראי החיים. רק לספר, אשר יעביר לפני עיני הקורא מראות החיים של תקופה זו או אחרת, יש תקוה להחזיק מעמד ידוע בשדה הספרות. אין מי אשר יטיל ספק בדבר שבימינו האחרונים עניה ספרותנו בספרים ממין זה. ספרים מקוריים בשפת עבר היו לחזון בלתי נפרץ ושירי שפת קדש—מבלעדי אחדים יוצאים מן הכלל—כמעט נאלמו דומיה. על כן בענג רב אנש אל הוצאת הספר הנוכחי: „קובץ שירים ומאמרים” כתובים על מהרת הקדש, ותוכנם מראות החיים, אלה החיים אשר אנחנו בני ישראל נחיה בם בעת הרום ותקופת המעבר. תקותי חזקה שאהבי שפתנו ימצאו חפץ רב בספר הזה, ע"כ הנני נותנו לפניך היום, קורא יקר, ואתה קהו נא ברצון ותברכך נפשי גם אני.

י. ש. באהוסלאווסקי.

מקדש לנכדי
אלכסנדר בן יצחק בלאחין
וטעאדאר בן זלמן ראזעט.

מאת אבי זקנם

המחבר.

אמת מארץ.

1895.

היום וְהַיּוֹם נִשְׁכַּח מִלְּבִי
 עַתָּה קִרְנֵי הַמְּקַרָּה פֹּה אַחֲרוֹת עַל לִוְיָ;
 עוֹד עָלַם הָיִיתִי בְּעוֹדֵנִי בְּאִפִּי
 עִם חֲבֵרֵי הַלְכָתִי בְּשִׁדְהָ לְשׁוֹת.

עַל פֶּר נִרְחַב נִשְׁאַרְנוּ רְנָעִים אַחֲדִים,
 הַחֲלָפְנוּ כְּמַעֲט פֶּחַ — עֲנֵג רוֹיִתִי;
 שָׁם עֵינֵי מִרְחוֹק מִבֵּין עֲצִים נִחְמָדִים
 רָאוּ הַרְנִחְמָד — עָלְיוּ עָלִיתִי.

עָלִיתִי רוֹיִתִי אֵד עֲנֵג וְנַחַת:
 הַשָּׁמַיִם יִזְהִירוּ, הַתּוֹלְדָה פּוֹרַחַת,
 רֵיחַ נִיחַח בְּכָל עֵבֶר וּפְנֵה,
 צִיצִים וּפְרָחִים יַעֲטְרוּנִי כְּצִינָה.

מְלֵאֵי עֲלוֹמִים הַנִּיצָנִים יִבְיטוּ,
 כֹּל יִצוּרֵי הַלְבָנוֹן יִרְנִיעוּ, יִשְׁקֹטוּ;
 כְּגוֹן־עֵדֶן — הָאָרֶץ, מִסְבִּיב — דּוֹמִיָּה
 וּבְעֵין עֵין־חֲמֵלָה עֵין הַשָּׁמַשׁ צוֹפֵיָה.

תובן:

5—15	אמת מארץ
16—17	דבורה
17	מותה בנשיקה
18—20	שיר־ציון על אדמת נכר (עם תוי זמרה)
21—22	למר ווארשאווסקי
23—27	עפרים עורים
28—30	שאלה אשקקית
31	שם וחס
32	לבר מצוה
32—33	לידוּי צ-ק
33	תפלה רשע
34	למר ל-ט
34—35	להמבקר N
35—36	לידוּי מוצקין
37—40	א נויע לידעלע
41—54	חלופות מכתבים עם שלום עליכם וחג יובלו
54—58	מכתב גלוי להלוי
58	שירה חדשה
59—61	במשך היובל (להסופר אלעזר שולמאן)
62—63	להסופר ש. זוואניצקי
64—65	ויברך יצחק
66—70	הנשר וההרנגול (שיר פרזי)
71	אנחה
72—73	נאום על טהרת הקדש. (שיר פרזי)
74—77	במפלגה שמאלית (שיר פרזי)
78—80	Кризисъ
81—100	חלופות מכתבים עם יהל"ל
101-102	Къ музъ

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

מרחוק שם אשמע שריקות עדרים,
שם ישירו חרוצים שירי ערבובים,
וימערך תלבנון — שרות גם שרים;
החרים ירקרו, יגילו שמים.

גם חברי שם רנו, גם רקרו כאלים
על הרי בשמים ובעמקי שושנים,
על זה סלם הטבע יורדים, עולים
ברעש גדול פחיות ושנאנים.

על מצע ירקרק שכבתי לנות
ומחזות שונים לי הביא הרוח:

שמעתי פתאם — בלי זמרה יריעו,
בעוד רגע — קול ילד אומי שמעו,
פעם — קול אנשים בלחש וביעו,
פתאם — אנהות אם עד לפי נגעו
ופעם תקולות יחדיו נצמדו
לשחוק איום, מוזר, אדיר וגורא,
יורד חררי בטן, מפיל אימה ומורא;
רמט אחזני, יצורי גוי כבדו
עת מפסית החר מצהלות שמעתי
וכמו שוכני קבר שם רקרו במחולות,
לשוא את מקומי לעזוב ינעתי
לראות במורד מה המה תקולות
ומה הוא הלחש — באב וידעוני ...

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

כחי עזבני ולחפי דבקה לשוני;
פחדו עוד הגדיל בותר שאת
עת שמעתי ממורד קול רעי הפת.

על ידי ורגלי אל תפסקה העפלתו,
הבטתי בשפל... אך פתאם נכשלתי:
נפלתי, קמתי — קמתי, נפלתי
וכשעיר לעזאזל אל המורד התגלגלתי.

כה אפל, כה ארד, אין קץ לנפילתי,
בלאט, ולאט וכמו אדא ברוח;
כנוצת עוף פנה מראש שגיר נפילתי
וכעלה נדף מוכעת עולם הפלתי;
רוח במוני הציקתני, נתרה לבתי,
מעו בי כמו, דמי כסיר נפות.
ולנפילתי אין קץ, ארד חיים שאולה;
מפל עברי מסביב צלמות אפלה,
ראשי כנגלגל, נחר בי גרוני,
עיני תראינה כי אך השך ישופני.

באשר שם קשת יש שם גם חץ,
במקום קן צפור יקנן גם גיץ,
באשר שם אדם שם יצמח גם עץ
ובאשר שם תחלה יבא גם קץ.

בא הקץ גם לנפילתי
וכמשמים ארץ הפלה גויתי.

הלילה השליף תם, שוררת דומיה,
 הירח יקר הולך בתבלת הרקיע,
 כלשם, שבו ואחלמה יזהירו הפוכבים,
 כל צבא השמים לבשו רחבים
 וילחמו בגבורה עם חשפת הנשף;
 ותתם המלחמה פי גברו בני רשף.

רגעים אחדים שכבתי כלי נוע;
 מתחתי—גוש עפר, אבן—מראשותי,
 אין רעיון בלבב, אין פח בזרוע,
 עצב נסתר בחפי, גבוכו עשתנותי.

פתאם נשמע אל אזני קול לחש,
 גם עצמות יד איש פי נגעו בנחת,
 חיש קמתי על הגלגל—פקחתי עינים,
 ומה האיתי, אהה—עמק הפאים...

עצמות אדם כאדם מול פני האיתי,
 עצמות יבשות מקדקוד עד זרוע,
 אין בשר אין גידים, אין שנים ולוע...
 "הצילוני נא, רעי!"—צעקתי, שניתי—
 "בעודני בחיים הפה אשים מעוני?"
 אך אין קול ואין עונה, בדר הנני.

ויצער חמת שני צעדים לפנים
 ויעמד מול מצבתו פנים אל פנים;

וכמו חיו עצמותיו וכמו יש בפיו רוח
 ויקרא בלחש את הפתכת על לוח:

"פה נממן

"איש צדיק וישר ירא אלהים ותורתו,
 "בכל שערי יהודה נודע בפעולתו,
 "עשה חסד לכל אנשי עדתו.
 "אבן מקור תביע צדקתו,
 "בתשובה ותפלה בלה חיתו,
 "בקדושה ובטהרה פרחת נשמתו,
 "חבל על האבדון, הוי שכר ושור!
 "נפלה עמרת ראשנו"... ועוד, ועוד...

כמסמר נמיצע על מקומי נשארתי,
 ומקירות לבי פרצה אגחה;
 רגעים אחדים בנפשי שערתי;
 לגום או לתדול מזה עמק הפכא?..!

"חדל לה, בן אדם—כה דבר רתת
 אחרי שחקו בקול מנזר האדם הפת—
 חדל לה, בן אדם, הסבת ושמע,
 אל תגום מפני, לא יאנה לה רע;
 גביר הייתי לאחי בעודני בחיים,
 בעל בשר ודמים, גם ירא שמים,
 עשיתי צדק וחסד, תמכתי אביונים,
 ביתי—בית תפלה לימי חגים וחול,

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ביתי— בית מקלט לאלקנות ויתומים...
 או אז... ננבתי, גזרתי על ימין ושמאל,
 גזלתי, חמסתי, חנקתי, טרפתי,
 לעמי ולאלהי פחשתי, כזבתי,
 תחת מסנה הצדק עשיתי כל תועבה,
 אך עתה (ובדברו שם ירו על המצבה)
 מיום שבקתי חיים, תבל ומלוכה,
 מיום הרחקתי גדוד ממשתיה שכיני
 אין מגור ופחד לגום מפני,
 אין עול בכפי, לא ארע הרע!
 — קרא בחמו ובמרר בכפי,
 ותזלנה המעותי על עצמות הלחי—
 אין כזב, אין פחש, אין כרמה ואון!
 שקר ענו בו! הכל ורעות רוח!
 הלאה הכתבת ממצבת האבן!...
 ויך את הסלע וישפר הלוח.

שחוק איום, נורא, מהול בכפי
 ובכי-מר ומספד מהול בשחוק,
 וספיקת פפים על ירך ושוק,
 ודפיקה ודחיקה מדחי אל דחי,
 וצלצול עצמות מפל האבירים
 נשמעו כרגע מפל הקברים—

ואשא את עיני.....

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

עגנים כבדים פסו
 את צבא השמים,
 חככבים אספו נגהם
 וירח — בעמק הרפאים.
 כל יורדי דומה —
 יושבי השן = צלמות,
 חיל גדול, עצום
 פסו את חצר המות
 וכמו צמחו מארץ,
 מעבר גבול החיים,
 איש, איש על קברו
 וכיד כל אחר מלקחים,
 כם יאחו רשף
 להאיר חשפת גשף.

ויגדל מתוך העדה אחר
 בהמולה ובקול שאון
 ומשתי חורי עיני
 גזלו דמעות עין;
 גם אנכי ממקומי
 אליו פוננתי אשרי,
 כי הפרתיו רגע:
 הוא שאול ירד געוריו...
 "האם גם אתה, רעי,
 גזלת, חמסת עניים?"

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

החונף ומרע גם אתה?
הגם שאול בנביאים?..

ידיד נעורייך הייתי —
רע פאח לך פתיים;
שנאתיך שנאת מות,
אתבתיך למראה עינים,
משממה שמורה בלבי,
מלאתי הרהורים רעים:
לשים מחנק לנפשי,
עת נשקתני שפתים;
כי כשאול בערה קנאתי
— ככבשן אש להבה;
ישן כל טוב גמלתני,
פי אהבתני נדבה,
פי נעלת עלי מאד,
מלאת פרמון ברכות,
ואני חדל אישים —
הוי, בן בוז משפחות!..
כמעט תרצתי משפטיך
לטרף נפשך בכפי,
להשיבה עם יורדי דומה,
אז אולי ארף מאפי,
אז אז אנביה לשבת...
ופתאם קרמני תמות."

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

עוד לא בלה רעי
להתודות על חטאתו,
עוד מלתו על לשונו,
עודנה תלויה על שפתו,
והנה כרעם בגלגל
רגזה תחתיו האדמה,
ויתר המת ממקומו
כצעדים ארבעים חמשים
ניפול על מצבתו הרמה
ותתפוצצנה עצמותיו לרסיסים.

וזאת אדמת השאיה
מתים חדשים הקיאה.

"גדול הדור הייתי בתים,
עשיתי סלם לעלות השמים:
תפלות ותחנונות מאה שצעים,
מנהגים ודינים חדשים לבקרים,
שלהגות צרוכים" ממגד שמים,
סימנים וסעיפים רבי רבותים;
כל אלה היו לי מפיני מורשה.
ועתה... הא לך תפלה חדשה
השמורה פה אתי מידי תפליון —
ובדברו הוציא מקברו גליון —
ויקרא:

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

”להשמר מאויבי תושע לי ימיני
ואתה אלה מאותכי שמרני...”

”אשה תייתי בעודני בחיים,
אהובת אישי היקר באנשים,
משני בנים בנצנים — יונקי שדים
רזיתי כל ענג במאשרת בנשים.
אך עביתי, בשיתי ותקן נפשי כבעלי
המנשק עפרות מפל מדרך פה נעלי.
אז... (הופלא דבר מנשי עולמנו?)
אז מצאתי לי לרוב בחורים ונערים,
לעשות אנדה למעשה הצדקה...
כאשר תעשינה הנדיבות בנשי עשיריני
למען יהללו מעשיהן בשערים.
אך פתאם נהפכה הצדקה לצעקה:
כי פעם בליל סגריה, מטור וקר
לזכות האנדה יצאתי הבאר...
ויהי כאשר נצמדו תקר ותחום,
וילחמו בחזקה כלאם עם לאם
ויאמץ הקר — ותתקפני הקדחת,
ואחלה כשבויעים — וארד לשחת.”

— ”ובנוך, אחת, איהם? עניני ו”
— ”פה מצאו קבר — שוכבים לימיני”.
— ”ובעלך האמלל? — הוי, אלי, אליו”
— ”אתי הנחו, פה שוכב לשמאלי.”

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

עוד מחזות באלה רבות תזיתי,
רבות שמעתי אשר לא רמיתי
לראות, לשמוע בארצות החיים
שמעתי, ראיתי בעמק הרפאים:

פה התודו על חמאתם עורכים ומחברים,
דינים, רופאים, חסידים, משפילים,
מורים, מלמדים, מבקרים — מחקרים,
עשירים, עניים, חכמים, אילים,
גם אותכי ציון המלאים אך זעם,
גם שונאי ישראל, גם רבנים מפעם.

אך לא ארכו לי אלה מחזות שוככי קבר,
כי יד הנעלמה הנביחתיני בעל אבר
ותסתבני הלאה מעמק הרפאים
ההרה, אל העי, לארצות החיים;
ופה נגעה על עיני כנף העטלף...
ואפל על פני ואתעלף....

מי יודע אם לא שמעתי תרשות ונצורות
אשר לא שערום אבותיני ואבותינינו,
לולא יד הנעלמה לא קלקלה השורות,
לולא העטלף... לולא חמאיני....

דבורה.

1895

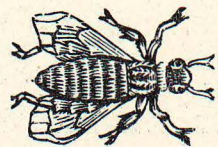
כי אראה לחיך ושערות ראשך
הנני מברך: "יוצר אור ובורא חשך".
(ר' יהודה הלוי).

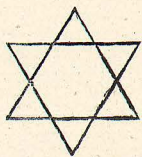
עדינה היא נפש העלמה זאת דבורה,
פניה אך עומים בשלמה רק אורה
ומפיקים גם נוגה פסחר בחדש;
נעימים דבריה כסוד שרפים בקדש
ומלאים טוב טעם פרמון בעסים:
דבורה מדברת אשכנזית, צרפתית,
דבורה מלמדת בכל לשון וספר,
דבורה אוהבת גם ספרי שפת עבר,
וכנפשה גם רוחה, וכרוחה נותנה:
בגדיה בטעם, לעורה שמלתה,
קוצותיה— תלתלים גם גבות עיניה
ארוכות פגלות וכעורב הן שחורות,
וכאש תמיד שם תוקד אדמדם לחייה.
עיניה הדרולות, המאירות במארות
יזהירו בלילה ביום ובצהרונים;
שפתיה— כשנים, פשלג— שנים.
על כתפות שתי חוברות יתנוסס הראש
פעל גלילי שתי כסף ועמודי השש.
שתי קטנות ולבנות פחלב יריה
וכתאומי הצביה הם שני שדיה,

יושבים על מלאה, כמלא יין הנאד,
פלה אומרת כבוד, תפארת שבהוד!
אך מוחר לבבה ונפשה הנעלה
עולות על פלנה אך מעלה, אך מעלה:
גן ערן יפתח— עת תפתח שפתיה,
אמרותיה הם מהורות, מזקקות שבעתים,
ככסף הצרוף רעיונותיה בה צרופים
ומתוקים מדבש ומנפת כל צופים...
מעלות של רוחה סבוני בדבורים,
כל מעלות נותנה הפוני בסגורים...
.....
זאת היא דבורה יפתי— העלמה אחבתי,
לה רוחי, לה נפשי, לה ראשי היבתי...

מיתה בנשיקה.

דבורה יפתי! שלחי בי עוקצך!
המיתני נא הנע, אך העניקיני מדבשך:
נא תבה אשקך, הוי דבורה יפתי...
ועל צוארך פה אגוע, פה אמות בנשיקתי.

Shir Zijojn al admas neichor.

שיר ציון על אדמת נכר.

Музыка И. М. Блохина.

Слова И. М. Розета.

Canto. *ff*

E—rez, e—rez, e—rez a—woj—sej—nul
 Zi—jojn, zi—jojn, e—res jal—du sei—nul

Piano. *ff*

p

Zi—jojn, zi—jojn, kir—jas mej—a—dej—nul
 Im nisch co chejch tisch—cach jej—mi nej—nu.

Piano. *pp*

Ha—loj sisch o—li es schlcm a—si—ro—ich?
 Ul—chi—kej—nu sid—bac lej—schoj—nej—nu.

Piano.

Es schlojm bo—nim ni—glu mi—gwu—lo—ich?
 Im schlojm loj naa—lejch al rojsh sim—cho—sej—nul

Piano.

שיר ציון על אדמת נכר.

לוכר יסדת בית אוצר הקולוניאלי העברי תרנ"ז.

מקדש להד"ר מ. עמנואל מנדילשטם.

1899.

אַרְצֵי אֶרֶץ אֶרֶץ אֲבוֹתֵינוּ!
 צִיּוֹן, צִיּוֹן קָרְבֵת מוֹעֲדֵנוּ!
 הֲלֹא תִשְׁאַלֵנוּ אֵת שְׁלוֹם אִמְרֵיךָ,
 אֵת שְׁלוֹם בָּנִים נִגְלוּ מִגְבוּלֵיךָ?

שְׁלוֹם, שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לְבָנֵיךָ;
 בָּנִים-בְּנוֹת עוֹבְדֵי אֲדָמֶיךָ,
 שָׁבִים, שׁוֹקְדִים לְבָנוֹת הַרְיוֹסוֹתֶיךָ,
 לְפָרוֹת הַפֶּזַץ מִתְרַסְסֵי-מִתְרַיְבֵיךָ.

צִיּוֹן, צִיּוֹן עֲרֵשׂ יְלָדוֹתֵנוּ!
 אִם נִשְׁכַּחְךָ תִּשְׁכַּח יְמֵינוּ!
 וְלִחְפְּנוּ תִרְבֵּק לְשׁוֹנֵנוּ
 אִם לֹא נַעֲלֶךָ עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֲתֵנוּ!

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִהְרַם פְּעַמַּיִם,
 עָבְרוּ חֲלָפֵי שָׁנִים זֶה אַלְפִּים—
 עֲתָה, אֵל נָא תִינֵנוּ מִיּוֹמַיִם
 לְבָנוֹת צִיּוֹן, הוֹמֹת יְרוּשָׁלַיִם!..

למר מ. ו. וארשאווסקי.

1899

בשירים ונגינות ששמעתי מפיד
 עת פרטת הגיוניך עלי נבל,
 פעם בגיל — עת ישמח לבך
 ופעם עת יקרא לאבל,
 פעם בכתולים — מתי האומה
 ופעם — עת תבכה במעונה,
 פתרת לי חידה, שתיתה לי סתומה
 וכל ימי לא מצאתי פתרונה:

מה אני ומה חיי? ולמה נבראתי?
 הלא אף מכאובים מסביב פתרוני!
 לעם זו אתבתי מאומה לא תבאתי,
 לצרותיו ומצוקותיו אשר פשאל אפפוני
 לא אעלה ארובה בארצות החיים,
 ובמותי? עפר אני בחיי קל וחמר במיתתי,
 ולמה זה אבי, הוי תגידי חורתי!
 שלמה, שלמה קדמוני ברפנים? ...

ff

Scho-lojm, scho-lojm, scho-lojm lej-wo no-ich!
 Beis-ha-mic-dosch neh-ras pa-a-mo-im.

p

Bo-nim boj-nim oiw-dej ad-mo-so-ich
 Ow-ru chol-fu scho-nim se-al-po-im;

p

Scho-wim, schojk-dim, liw-nojs har-soj-so-ich
 A-to, ej-no, chajej-nu mi-foj-mo-im.

cras *oen* *do* *ff*

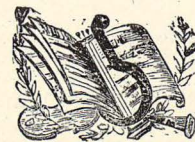
Lim-rojs choj-fez mbarsa-ich mach-ri-wo-ich lo-im!
 Liw-nojs zi-jojn choj-mojs jeiru-scho

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעמ.

היום, אך היום לי נפתרה החידה,
 הפתרון פה תמצא מרק-מרקוניש הצדה:
 די לה לנפשי העניה ומרודה,
 שמצאתי אני אותך בין אלפי יהודה
 לשבוע כל ענג — ערן הרוח,
 לשמע שיריך — חקורת על לוח;
 די לי שנוצרתני! אמותה הפעם!
 כי פתרת לי החידה בדעת וטעם.

בשירים ונגינות ששמעתי כפירך
 עת פרמית הגיוניך עלי נבל,
 פעם בגיל — עת ישמח לבך
 ופעם — עת יקרא לאבל,
 פעם בבתולים — מחני האומה
 ופעם — עת תבכה במעונה,
 פתרת לי חידה, שהייתה לי סתומה
 וכל ימי לא מצאתי פתרונה.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעמ.

עברים עורים.

(מספד שיר).

ואת האנשים אשר פתח
 הבית הכו בסגורים מקטן ועד
 גדול וילאו למצא הפתח.
 ויהי כי זקן יצחק ותבהין
 עיניו מראות.
 ויותר יעקב לבדו ויאבק
 איש עמו עד עלות השחר
 וירא כי לא יכול לו ויגע בכף
 ירכו ותקע כף ירך יעקב
 בהאבקו עמו.

עור היית בן עמי מבטן
 ולמשחק היית לשומה וקטן,
 כל פגע ושמן לך התחפרו,
 כל דין קשה עליך גזרו:
 סגים וגזרות, וגזרה לגזרה,
 סגים לסגים לסגו התורה.

עור היית בן עמי מלידה
 ובזוי היית לכל עם ועדה,
 משא לעיפה — אפרים וגזרים
 על פאה וזקן ורמ"ח אברים
 המילו עליך הוי עור עינים!
 אין הואג פן תפול בין המשפתיים.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

עור תיית זה שנים אלפים.
מששפת בחושף פעור בצחקים.
רכניך קדושיך היו מנהליך
גאונך חריפך—בתי עינך.
חסידיך צדיקיך—מקל תפארתך
ופראי = אדם—מוריך מלמדיך.

ויכו בסגורים גם משפילי עמך
אשר קמו אז להחביש מכורתך.
ויגהו לך מזור רופאים אלילים
עורי הרות—משפילים אילים—
וירפאו מחלתך "בלבול עינים"
במזור ותרופה מ"מכה שעון".

ויבראו ה"ראשונים" בריאת חדשה
ויקראו את שמה "מסיני מורשה",
ויהי להם אפלה במקום שם אורה.
ויוסיפו עוד חדושים על חדושי תתורה;
וישראל לא ידע כי סתום עינתו—
עמי לא התבונן כי עור הגהו.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ואחרי ה"ראשונים" קמו גם "אחרונים"
אך מפניהם לא הוציאו את הישנים
אך הוסיפו תמיד תלי-תלי הלכות
על שבת ומנחות, ביצה וברכות.
וילכו ויתעו בישמון לא דרך
ויעבדו את עמי ישראל בפרך.

ויזנחו כל ישראל תורת שמים
וימרו בהבליהם את נועם התנים.
וילכו וישבו במדבר הקפלה
ויעבדו לשדים ולמלאכי הקלה,
ויבנו מגדלים גם "פרהם" נטעו
ויתעו במדרשים ובפלפול תעו.

עורת תיית בת עמי מלידה
ותהי לשנינה בפי כל עם ועדה,
ויסירו מעלונך כל המדותיך,
קוצותיך, שערותיך—הוד עלומך
ויעננו עליך צעיה לעמרת
ותהי גפן פוריה לבעלך הפרוש.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

עֹרַת הַיִּת, אֶךְ צְנוּעָה וְחִסְדָּה,
מִכָּל מְנַהֵג יִשְׂרָאֵל הַיְּשִׁית הַצְּדָה,
וְתִקְרָאֵי בְּגֵרוֹן לְכָל יוֹדֵעַ סֵפֶר,
לְכָל עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ—אֶפִּיקוֹרוֹס וְכֹפֶר,
זוֹנָה וְחִצּוּפָה—לְכָל אִשָּׁה מִשְׁפָּלָה,
לְכָל אִשֶּׁת חַיִל—פְּרוּצָה וּמְנוּלָה.

וְתַהֲרִי וְתִלְדִי בָנִים לְאַלְהֵיךָ
(וַיְבָרֶךְ הַצְּדִיק בְּקִרְבֶּךָ בְּגִידֶךָ)
בְּיָשָׁרִים וּמְהוֹרִים, אֶךְ עוֹרֵי עֵינָיִם,
עֲרוּמִים מְדַעַת, אֶךְ יִרְאֵי שָׁמַיִם,
וַיְהִיו לְרַבָּנִים בְּיָמֵי זְקֵנְךָ—
מְהַרְסֵיךָ, מְחַרְבֵיךָ יִצְאוּ מִמֶּעֶיךָ!

עִיר אַתָּה יִשְׂרָאֵל, עוֹר וּגְלוֹי עֵינָיִם,
וְתַעֲשֵׂה לָּךְ סֵלֶם לְעֹלוֹת הַשָּׁמַיִם:
תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּת מֵאֵה שְׁעָרִים,
בְּמִנְהַגִּים וְדִינָיִם מְדַשִּׁים לְבַקְרִים,
"שְׁלַחְנוֹת עֲרוּכִים" מִמְּנֵד שָׁמַיִם,
סִימָנִים וּסְעִיפִים רַבֵּי רַבּוֹתָיִם.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

כֹּה עָבְרוּ עֲלֶיךָ יָמֵי הַבַּיִנִים
וַיִּרְבּוּ דְתִיךָ בְּיָמֵי הַשָּׁמַיִם,
בֶּן עֲצָמוֹ מִסַּפֵּר אוֹיְבֶיךָ—צוֹרְרֶיךָ,
כָּל עֲלִילוֹת שְׁקֵר טָפְלוּ עֲלֶיךָ:
אֵת דָּם לֹא שִׁפְכָתָ דְרִשׁוּ מִיְדֶיךָ
וַיִּקְוִמוּ לְשַׁחַק עַל מִשְׁבַּתֶיךָ.

אִם גַּם עָתָה הִסְרָתָ אֲבָנֵי הַנֶּגֶף,
אֶךְ אַחֲרָתָ הַמּוֹעֵד—הַחַל הַנֶּגֶף!
וַיִּשְׁמָמוּךָ מִסְכִּיב כָּל עַם וְלִשׁוֹן;
וְלֹאֲחַרְוֹנָה אָחֵה! קִרְךָ הָאֶסוֹן;
כִּי הִנֵּף אוֹיְבֶךָ אֲנִרוֹפוּ עֲלֶיךָ
וְתַרְגּוּ הָאָרֶץ!... וְתַפְקַחְנָה עֵינֶיךָ.

אַחֲרָתָ, אַחֲרָתָ, בַּת עַמִּי הַחֹלְמָת:
בְּקַחְתָּ עֵינָיִם—עַת נִכְעָה יִרְכָּךָ.
שָׁרִיתָ עִם אֵל, אֲמוּנָה וְאַמָּת,
בְּאִישׁוֹן אוֹפֵל וְאַמֵּשׁ עֵינֶיךָ כַּחֵף,
בְּעַמּוּד עָנָן יוֹמָם—עוֹרַת הַדַּעַת!
וְתִזְרַח הַשָּׁמַשׁ—אֶךְ הַגֵּף צִלְעַת!

שאלה אשקית.

1894.

גבורי המלחמה.

מחשוף השחור:

מחשוף הלבן:

E4 — המלך

E8 — המלכה

G3 — הפרש

E1 — המלך

A3 — המלכה

C6 — הפרש

A8 — השריש א'

H6 — השליש ב'

הלבנים יתחילו וימרתו את שונאם בשני צעדים.

לשוא עמלתי בערב, בעלמה

את ראש המלך הכושני "להשח = מטח"

אם "שכתי = מעט" את דרכו במלחמה,

אך בכל פעם ופעם יצא ביד רמה.

לא אצלה לקרב, לדבר בשער —

ולפתור החידה נמצאתי אך בער.

למחר בערב עת באתי למעוני

פגשני הבן והוא ראשית אוני,

קורא ואומר: "נצחתי, נצחתי!

את דרך המלך בסירים שכתתי."

על זאת עניתיו:

"אם אתה בסירים ירה לך רב,

אז גם בשירים אערך תקרב."

השאלה:

שם על שדה קטל (E4) עומד המלך,

בדה, שומם, עומה מעיל שחור,

יאנח במקירות, כי נפלו בשלח

כל אנשי חילו, כל גבור, כל בחור.

המלכה (E8) — אם עוד פתים חיתה,

אך הגליה בסיד — לנחשתים הנשה

שם עומדת מרחוק, כמטחוי קשת.

ממלכתו נהרסה, מגדליו שוממים;

אך פרש שם עומד (G3) אין אונים

וכל אויביו מסביב לו טמנו הרשת.

ובמערבת השניה — אך שמחה, אך יששון;

אם גם מגדליה נהרסו שמה,

גם סוס ורוכבו נפלו במלחמה,

אך למלכם (E1) לא קרה כל אסון,

גם מבחרי שלישי (A8, H6) יימיבו שם לבם,

המלכה (A3), הפרש (C6) עודנם באבם —

עומדים, מתנפלים, ירימו הציהם

בפעם ושתים להשמיד אויבתם.

התשובה:

פתאם נשמע קול תרועת מלחמה:

המלכה הלבנה יצאה ברמה

מול המלך השחור ופרשו גם יחד,

ותעמד ביניהם באין מגור ופחד.

ותעורר המלך כגבור מיון,

וירא, וירעד — ויבן אחריתו —

ומתחת למדיו אז הוציא חניתו,

שם והם.

(דברים של מה בכך).

1891.

אם לא ימצא הרוסי ביהודי כל מום
אז יאמר: "העברי יאכל אך בצלים ושום."

אם יאמר הרוסי כי יעקב איש תם
אז תדע פי כסף מצלחתו כבר תם.

"מה עשה לך חיים, האם טמן לך פח?
מה היא תרמיתו,
הגידה לי פשעו!"

הפצעקתה
בלה עשה?

"לא דבר, אך אשנאהו עת יאמר: "את, אחו!"

"אל עיר מושב היהודים ילכו מעדנות
כל יהודי "בו קי" — אין לשנותו"

צרח בקול מר
"בן-סוסי" השר —

"פי לא ישמרו הארורים את הקני המדינה,

בן גם העיד השומר
"אמד בן חמר,"

פי מבית תפלתם

ביום שמחת תורתם,

בכל שנה ושנה — תשמע אך... רנה."

ויפך בחמש — ותסגר עין.

אז מבית פלאה פרנע התעוררה
בכל תקפה וגבורתה — המלכה השחורה,

וללב המלך חלבן הציה קודעת;

אך הפרש הגבור קפץ ברעש

להגן על מלכו בידו האחת

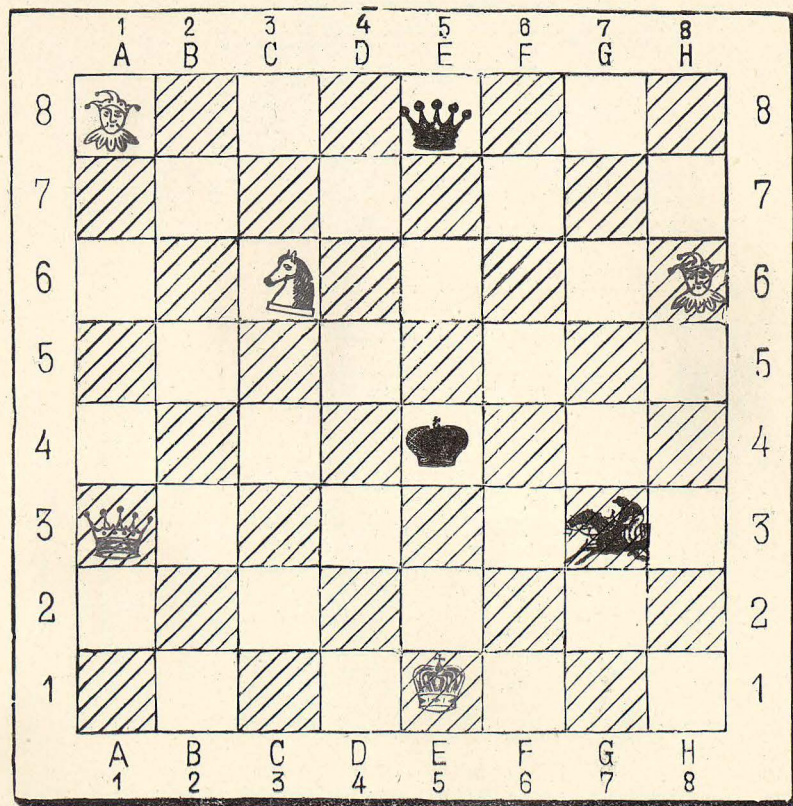
ובשנית — הפה את הפושי לשחת;

ובעית פרע המלך — עת פרהה נשמתו

גם השליש מרחוק בו הריק אשפתו

ויוסף הפהו — פרץ על פרץ,

וינוע, וימת — ותשקט הארץ.

לבר מצוה של שמעון ב...ן.

1892.

שמעני שמעון!

„להגית תפילין“ היום יהנה פיה,
 „ברוך שפטרני“— יקרא אביה,
 אבך גם תען: „אני היום ילדתיך“,
 גם אני מרחוק היום ברכתך
 שתאריך ימים בלי קץ וקצבה!
 אך אל תחטא עוד, כי הנך „בר מצוה“!

לידידי צ...ק.

מנהל בית עקר עברי.

1908.

חני הלידה ממשמשים ובאים,
 ארבעה ימים, לילות וצהרים,
 הנקל לאמר? במעט שבוע!
 ואנכי יושב במחשבה שקוע,
 „אשאל למה“ ו„מדוע“
 לא אפנק נפשי ב„צבוע“

ימי הלידה אם טובים הם או רעים
 אבל הנה המה ממשמשים ובאים,
 עוד יום, יומים, מחר מתרתים.

ראה היתרתיך: להני לך ידוע
 כי לא אנית, כי אם אנוע
 אם לא אקבל מידך את ה„עיט צבוע“.

הלא גם זה עסק ביש
 אם לא יהיו בירי „מסתרי פארוז“
 או אם לא אקבל תכף את ה„אשמת שומרון“
 ומה אעשה? גזרה היא! תאשם שומרון!
 אך, העבדתי! אם לא תשלח לי את ה„עיט“
 אקח מחזור ואקרא פיט...!

ע"ד בקשתך שאחזה את דעתי על הספר „רוח חדשה“ ששלחת לי
 הנני לעניתך:

תפלת רשע „לרוח חדשה“.

יפירני, אלהים, אחרי אראה פי פחת
 בכל המכות הכתובות ובכל מיני משלחת.
 אך אל תדינני במיתתי
 קל וחומר בחייתי:
 בצרעת ממארת, בשאת וספחת,
 ב„רוח חדשה“ וב... רותחת.

ל מ ר ל...ט.

1895.

(מוענה על בקשתו לשלח לו את ספרי ומוענה על מכתבו).

אם עשיר אתה אז אענך:

„דַרְשֵׁת מִכְתָּב וְשִׁיר—

הִנֵּה הֵנָּם!

מִחֲפָרְתִי בְמַחִיר

וְיִדְרֹתִי חֲנָם”.

ואם אך סופר אתה, אזי:

— „אֵת סִפְרֵי לְךָ אָבִיא

מִקְרָב לְבָבִי

לֹא עַל מְנַת

לְקַבֵּל פָּרָס”.

להמבקר N

1895.

הא לך לזפרון זו מנחת הרוח—

הא לך את תמונתני—בחרט על לוח,

ועל פנפי הרוח שם תרחף גם נפשי;

עת עזבה בית חמרה ותצא לתפשי;

קחה! גם לבי גם בשרי, גם דמו לך אביא,

נתח לגורים את בתרי לבבי,

הכה ופצוע כל מלה, כל רעיון,

אך את נפשי שמור-נא כאישון בתרעון!

לְגִרְדוֹן אֶחֱבֶת פֶּה צִיּוֹן (*) הַצְּבִתִי,

מִשִּׁירֵי הָעַמּוּם— לְקַחְתִּי, קִמְפִּתִי,

מִזְמַרְת הָאָרֶץ צִיּוֹנָה הַבְּאִתִּי,

גַּם בְּרוּחֵי הַקְּשָׁה שְׂרָתִי, נִפְאִתִי,

חֲקוֹתִי עַל לוּחַ אֶת אֲשֶׁר הִרִיתִי, הִגִּיתִי

בְּשִׁפְתֵינוּ בְּקוֹדֶשׁ עֵת לְשִׁיר אֹתִיתִי.

לְמַעַנָּה בְּרַגְזָה רַחֵם נָא זָכֹר,

בְּעִבּוּרָה בְּקִצְפָּה אֶת נַפְשִׁי נָא שְׁמֹר.

לידידי ישראל מוצקין.

ביום בואו בכרית הארושין עם העלמה רוקה רוזינברג.

1899.

אֵל יִשְׂרָאֵל וְאֶחֱבֶתוֹ

כִּי קִרְבָּה יִשׁוּעָתוֹ

אֶת בְּרַכְתֵי הַקְּטָנָה

שִׁירְתִי מֵאָנָּה

לְחִשְׁמִיעַ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת

בְּתַפְּסִים וּבְמַחֲלוֹת.

כִּי מָה הֵמָּה הַקּוֹלוֹת?

הֵאֵם יִצְלְחוּ לְעוֹלוֹת

וּלְקַרְבְּנֵי תַמִּידִים

עַל מִזְבֵּחַ יְדִידִים?

(*) עין חלק א'.

וְאִם יִשְׁאַלְנִי אִישׁ
 וְיֵמֵה צָקוֹן לַחַשׁ?
 אֶעֱנֶהוּ חַיִּשׁ:
 "יִשְׁמַע בְּנַחֲת".

לָכֵן יְדִידִי
 אֲנֹכִי מִצְדִּי
 בְּמַחְשָׁבָה זָפָה
 וּבְקוֹל דְּמָמָה בְּקָה
 וּמִקִּירוֹת לְפָתִי
 לֵךְ אֲבִיָּא בְּרַכָּתִי.

וְזֹאת תְּפָרְכֶּה:
 כִּי כָל יְמֵי תְּיוֹתֶךָ
 יְנוֹסוּ מִבִּיתֶךָ
 יְגוֹן וְאַנְחָה.

אֶךְ עוֹד תִּנְיֹר רַחֲב יָבִים
 לְאַצִּל לֵךְ בְּרַכָּה מִטַּל הַשָּׁמַיִם:
 וַיִּתֵּן לֵךְ מִדְּרֵי שׁוֹשָׁנִים
 דָּגָן וְתִירוֹשׁ וּמֵאָרֶץ מִשְׁמָנִים.

וַיְהִי יְמִידָה עַל הָאָרֶץ כִּימֵי הַשָּׁמַיִם
 וְתִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּנַחֲמַת צִיּוֹן וִירוּשָׁלָּיִם.

א נִייע לידעלע*

1901.

מקדש להד"ר טהעאדאר הרצל.

ווייט גאַנץ ווייט פון אויגו
 אוֹפִּין הויכען פֿאַרג
 צווישען פֿלומען פֿיעל
 אוֹפִּין גרינעם גראז
 שְׁמַעְהֵט זיך זעהר פֿריי
 אוֹפִּין הויכען פֿאַרג
 א גאַנץ קליינע לאַנד
 אוֹפִּין גרינעם גראז.

און אין דיזען לאַנד
 אוֹפִּין הויכען פֿאַרג
 שְׁמַעְהֵט איין אַלְטע שְׁמַאָרַט
 אוֹפִּין גרינעם גראז
 מיט איין גרינגען לופט
 אוֹפִּין הויכען פֿאַרג
 מיט איין ריינעם טייך
 אוֹפִּין גרינעם גראז.

* נכתב בבזיל, בימי הקונגרים השלישי.
 המו"ל.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

און אין דיזער שטאדט
אופין הויכען בארג
ליגט איין קליינע גאס
אופין גרינעם גראז
און אין דיזער גאס
אופין הויכען בארג
שטעהט איין גרויסע הויז
אופין גרינעם גראז.

און אין דיזער הויז
אופין הויכען בארג
שטעהט איין הויכע שטוב
אופין גרינעם גראז
און אין דיזער שטוב
אופין הויכען בארג
זיצט איין גרויסער העלד
אופין גרינעם גראז.

און דער גרויסער העלד
אופין הויכען בארג
מיט די שווארצע האר
אופין גרינעם גראז
דעמט מיט זיינע זין
אופין הויכען בארג
צו דער גאנצער וועלט
אופין גרינעם גראז.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

און ער דעמט מיט הארץ
אופין הויכען בארג
און ער זיפצעט שטארק
אופין גרינעם גראז
און פערקליפעט זיך
אופין הויכען בארג
און עס פאלט א מרער
אופין גרינעם גראז.

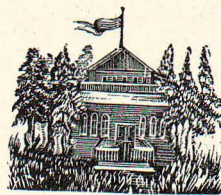
ער ווישט אויס זיין מרער
אופין הויכען בארג
און הויפט אויף זיין קאפ
אופין גרינעם גראז
און ווארפט ווייט זיין בליק
אופין הויכען בארג
"מזרח" שרייט ער הויך
אופין גרינעם גראז.

דארט אין מזרח זייט
אופין הויכען בארג
ווי די זון געהט אויף
אופין גרינעם גראז
פון דער שרפה אהן
אופין הויכען בארג
ברענט נאך איצט איין פונק
אופין גרינעם גראז.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

און דער פונק דער אלטער
אופין הויקען בארג
זעהט ווי שעהן ער איז
אופין גרינעם גראז
לייכט מיר יעצט מײן וועג
אופין הויקען בארג
געהן צופוס א היים
אופין גרינעם גראז.

זעהט דער פונק ווערט גרויס
אופין הויקען בארג
ס׳איז שוין ניט קיין פונק
אופין גרינעם גראז
ס׳איז איין נייע שײן
אופין הויקען בארג
אויף די ציונס פּערג
אופין גרינעם גראז!

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ידידי שלום עליכם,
עליכם שלום!

היום פשינוני רבות רעות
אם אין בלגיקה מעט מעות.
היום אבדק פל תמיצא וחקירה
פי עלי לשלם שכר הדיקה,
ואם לא—הלא יאמר הארון: "שא רגליך גום,
זה חלק האדם אשר יש לו רפוס.
אל תעמל הרבה ואל תגיע
שלה אף את אשר מגיע.
יצר.

ידידי יצ"ר.

הקורא אלי מן המצר.

עודני שוכב על מטתי סרוח—
והנה הביא אלי את זה הרוח
ביחד עם תרונות בשפתנו הקדושה.
אנא קח נא לעת עתה את השלשה
ואני אנסה לדבר עם הזקנה (*
אולי תתן לי להוסיף לה בהנה ובהנה...
ידידו אהבו שלום עליכם.

1900 נאוועמב. 15

(* בשפת כבל השדודה: "איך וועל זיך דורך רעדען מיט דער אלטער".

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

שלום לכבוד ידידי ראזעט

המכונה יצר — יצר טוב!

איך בין קרייניק איך זיין אין שטוב
בין ניט גישטארבען און ליג אין גרוב

קומט ביי נאכט

ליג איך און פראכט:

„גרעשנע שפעלאווינק“

טאמער שטארב איך אונעק

און געזיגען זיך אפ מיט דער זיגדיגער וועלט

ווער וועט לייענען מיין „הנופה געלד“?

וואס וועט זיין מיטן יודישען זשארנאל?

ווער וועט שרייבען א פרייליכען פעליט

ווער וועט וויצלען?

ווער וועט קיצלען?

ווער וועט מאכען

דער עולם זאל לאכען?

און פון נאהענט און פון ווייטען

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

זיך האלטען ביי די זייטען,

און נישט אנהויבען צו פארשטעהן

אז ער לאכט פון זיך אליין? ...

ווער וועט לייענען פאר קינדער

מעשיות גאר א וואונדער

אלע יום טוב פסדר

פון יודעשען דרר?

וואס וועט זיין מיט מנחם מענדלען

און מיט אלע זיינע הענדלען?

א רחמנות אויף טביה'ן

איהם גילאזט איין עני ואביון!

וואס וועט זיין מיט אויגערע אספות?

ווער וועט געבען קאמפס סזאל זיין א חריפות?

איך רעדנער פון קיעב

בין ניט קיין מחויב

פערזארנען א וועלט

איך וועל איך זאגען פערשטעלט:

חאפט זיי דער רוח —

יעדער האט און זיגען זיך!

.....

אט אזעלכע מהשבות און שווערע גידאנקען

קומען בא נאכט צו א מחבר א קרייניקען.

נאר איידער איך פֿערלאז די זינדֿיגע וועלט
 קוקט צו געהן וועלען מיר רעדען ניש פון געלד,
 נאר גלאט אזוי ווי געוואהנליך, גוטע פֿרידער
 און פֿרדך הליכה פון „ווארשאַנסקי'ס לידער“;
 אביסיל ליטעראטור, אביסיל זייטיגע זאכען,
 אביסיל ערענסט, אביסיל וועלען מיר לאכען.
 בקור חולים איז אנרויסע זאך,
 און גוטע פֿרידער איז נישט קיין סך! ...

ממני עבדכם

שלום עליכם

ערב חנוכה תרס"א

להסופר שלום בן נחום ראבינאוויץ המכונה

שלום עליכם

ליום מלאת עשרים וחמש שנה לכהונתו הספרותית.

תרמ"ד-תרס"א. XXV. 1883—1908.

היום יחנו חג יובלך
 פה עיר קיוב ידידיך;
 ואפה, חתן, התחמקת,
 מאפריינגה התרחקת
 למצא תרופה למחלתך,
 לגהות מזור ללפתך.

פרוך הוא שתחינו
 לחג יובלך הגיענו
 נחג, נשמח פה כלנו
 אם גם אינך פה אתנו,
 נחג, נחג את היוכל,
 נגיל אם גם מתוך אכל. (*)

(*) ביום שחלו בו הפרעות בקיוב 19 אקטאבר.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

פ'ה גם אַתָּה הֵן עֲשִׂיתָ :
 עֵת בְּכִיתִי—לְשִׁחֻק־צְוִיִּיתִי,
 פ'ה צִחְקֶךָ מִן בְּלִהוּת,
 פ'ה הִתְלַתְּ מִתּוֹךְ דְּמָעוֹת
 פ'ה בְּכִיתִי מִתּוֹךְ שִׁחֻק
 עַל שִׁבְרֵי עֲמֻדָּה—עֵבֶר חֶק.

פ'ה בְּכִיתִי עַל הַבְּמָה,
 פ'ה הִתְלַתְּ פֹה וְשָׁמָּה,
 גַּם בְּגִלּוֹי וּבְהִתְחַבֵּא,
 עַל כָּל צָרָה שְׁלֵא תָבֹא,
 עַל כָּל פְּצָעַ וְחִבּוּרָה
 הַתּוֹל—בְּכִי בְּכָל שׁוּרָה.

וְלִמְאוֹת שׁוֹמְעִים יִתְקַבְּצוּ
 אִישׁ אֶת אַחִיו דְּחַפּוֹ, רְצוּ
 לְשִׁמְעַ דְּבַר מִחַיֵי הָאוֹמָה
 וְכֹל הַשׁוֹמֵעַ יִצְחַק.
 וְאִין הַשׁוֹמֵעַ יְחִישׁ מְאוֹמָה
 כִּי עַל מוֹשְׁפֵתוֹ יִשְׁחַק.

כֵּן גַּם אַתָּה זֹאת דְּבַרְתָּ
 בְּחִלּוֹתֶךָ זֶה מִפְּכָר
 וּבְמִכְתָּבְךָ לִי אֲזוּ שְׂרָתָּ
 אַתָּה וְלֹא זָר:

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

„Wer wet wizlen,
 „Wer wet kizlen,
 „Wer wet mach'n
 „Der Ojlom soll lach'n.
 „Von nohent un von wait'n,
 „Sich halt'n bei di seit'n.
 „Un nit onheib'n zu verstein
 „As er lacht von sich allein“.

עֲתָה אַתָּה קוֹם עֲמוּד,
 כִּי לֹא הָעֵת לְחַלִּי מִכְּשָׁרְתִּי,
 שְׁלַח לְעִזְאוּל אֶת הָעָרֶשׁ,
 פָּגַע בְּשִׁמּוֹן בְּמִקְלֵ חוּבְלִים,
 כִּי עוֹד עֲלִיךָ לְהִגַּע עוֹד
 לְכָל הַפְּחוּת שְׁנִימִים יוּבְלִים.

תּוֹק, אֶמֶן, קוֹם, עֲשֵׂה,
 רִכַּב וְצִלַח בֵּין פ'ה וְכ'ה;
 קַח גְּלוֹיוֹן, עִט וּדְרוֹ,
 עוֹד שְׁנֵי יוּבְלִים פֶּתַח וְחַיָּה,
 הָיָה שְׁלוֹם מְאוֹשֵׁר בְּתִיבֵל.
 יַעֲמֵד, יַעֲמֵד... חֲתַן הַיּוּבֵל!

ידידך יצ'ר

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ליבער פריינד ראזעט!

געוויס האט איהר מיין דיינק נאך ניט בעקומען פאר אייערע קארטלעך? נו, נעמט זשה איהם צו היינט, דענמאלט ווען מיר איז ב"ה פיעל בעסער אין איך קען שוין געהן אליין אהן א שומר און איך קען שוין שרייבען קליינע אותיות לעך מיט א דיניקער פען... די פראגראמקעס פונ'ם קיעווער אבענד זעה איך זענן ביי איך געדרוקט. אין „קיעוו. וועסט.“ ליען איך אז אייערע קארטלען זענען פערברייט גיווארען, און עס פרייט מיך, וואס מיט מיין ליטעראטור-אבענד איז פערבונדען דער נאמען פון דעם, וועלכער איז מיר גיבליבען אזוי גיטרייה אין פער וועלכען איך פלעג אמאהל אויס גיסען מיין ביטער הארץ אין דער צייט ווען דער גאנצער עולם האט זיך גיהאלטען ביי די וויטען פון מיינע שרייבעכצען. גידייקט איהר די מאמענטען? נור עצבות אויף א זייט! איך לעב און ווער גיוונד און שרייב שוין די צווייטע און די דריטע מעשה און אין קאפ פלאנצען זיך נאך אסך, אסך מעשיות און אלע לעבעדיג-טראגיש און טרוועריג-פרייליך און עס לאכט זיך דורך טרעהרין, און עס וויינט זיך דורך אהילכיגען גילעכטער, און עס ציהט מיך אהיים צו דער בייזער שטיפמאמע, צו די ארימינקע, טייערינקע ברודער און שוועסטער וואס אין גלות, אין גלות, אין גלות...

שלום לך, שלום עליכם.

P. S. שרייבט מיר, איך בעט איך, אנאויספיהרליכען בעריכט איבערן אבענד און איבער אלעס וואס קען מיך אינטע-רעסירען אין דעם ווייטען איטאליען.

11=טין דעצעמבר 1908.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ב"ה היום יום ג' דחנוכה שנת תרס"ט לפ"ק פה ק"ק קיוב. לכבוד אהובי ידידי ה"ה הרבני הנגיד המופלג המפורסם כבוד שמו תפארתו מהור"ר שלום-עליכם נרו יאיר ויזרח. ראשית אודיעך כי הנני בקו החיים והשלום כה יתן ה' לראותך פנים אל פנים אמן סלה!

והשנית אודיעך שמכתבך מן 11 דעצעמב. קבלתי והיה לי לרב ענג, כי סוף-סוף נראו לי „אותיותלותיך המרגלותיות“ (*) בדיו שחור על גבי לבן ולא באיזה פענוול בכתיבת ארעי כמאכל בן דרוסאי, סוף-סוף אראה בעליל את חתימת ידך „הל כבודי“ — בעזרת-השמי“ — והשלום-עליכמי“ כאחד, הגורמת לי בפועל ממש נחת רוח שמימי, סוף-סוף הנני רואה בחוש כי הנך הולך וחולם, הולך וחולם (לא חולם בבחינת חלום, כי אם בבחינת בריאות), „כה“ יתן לך ה' ו„כה“ יוסיף שכשם שאני רוקד כנגדך ואינני יוכל לנגע בך, כך לא יוכלו כל מחלה וכל פגע וכל קטמה וכל מבקר, להכדיל עשרה הבדלות, וכל מיני פרעניות לנגוע בך לרעה.

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם — חַי וְקַיִם!

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם — מְלֹאכֵי הַשְּׁלוֹם!

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם — עֲלֵיכֶם שְׁלוֹם!

עיקר שכתתי: (***) הלא זכר-זכר ימים עברו, עת חגג „לבן“ מכירנו נשמתו עדן את יובלו ה...ה...ה... הפדן-ארמי, אך

(*) כה יכנה המחבר את כתב ידו של שלום-עליכם „דיא גיפערלמע אתיותלעך“ מפני קטנותם. המו"ל.

(**) את חטאי אני מזכיר היום: את הסגנון „ראשית“, „שנית“ ו„עיקר „שכתתי“ נגוב הוא אתי מאת ה"ה הרבני הנגיד המופלג המפורסם כש"ת מהור"ר מנחם מנדיל מיהופץ נרו יאיר ויזרח, אך מה אעשה להקלעפמאמאניע המחלה „הסורחת“ הליו-אם אהבתי את מ"מ היהופצי ואת זוגתו הצנועה המפורסמת מנשים באהל תבורך וכ'ו וכ'ו ואת אמה החכמה המפורסמת וכ'ו וכ'ו ואת סגנונם הנעים. נקל להגיד: „ראשית“, „שנית“, „עיקר שכתתי“ — אל אלהי הצבאות! זהו מלון! הבעבור גנבה קלה כזו אחסיר את נפשי מזוב? — מדי דברי במנחם מנדיל זכרתי את טוביה החלבן; מה שלומו כי אדע? ההריץ לך מכתב ברכה לחג ייבלך? ואולי שלח לך גם חלב, חמאה וגבינה לזכרון? ואולי גם ערך לכבודך נשף יובל בבוביריק?

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ה היה יובל אמת! הוא זכה (לאו כל אדם זוכה) לסדר את יובלו בעצם ידו ממש ואורחיו היו יחידי סגולה, קרואים בהבל פיו, בקצור: יובל אמת, יובל שביובלים, יובל כמה שנאמר „כי הנה כיובל ביד המנובל, ברצותו חגג וברצותו ממנוג—הוא זכה גם שחג יובלו כביכל חל להיות בימי השמחה לכל ישראל ובפרט להמורים והמלמדים ותלמידיהם ותלמידי תלמידיהם די בכל אתר ואתר ובפרט פה ק"ק יבוק, עיר מגורת „המנובל" ותלמידיו, בימים אשר כל מקרא דרדקי רואה את עצמו כאלו הוא יהודה המכבי וילדיו המה החשמונאים; ואתה מה, איש כבד עון, עם יובלך גם יחד? נע ונד היית לעת כזאת בארץ נכריה ומפני חטאיך גלית מארצך ונתרחקת מעל ידידיך, ולא רק שלא זכית לסדר את יובלך בעצם ירך ובעונותיך הרבים ידי זרים חלו בו, כי אם לא זכית אפילו להיות בין האורחים, גם לא זכית שהאורחים יבואו אך ורק בבקשת בעל היובל בעצמו ובכבודו ועוד הפעם ידי זרים חלו בו, כן גם לא זכית שחג יובלך חל להיות בימי שמחה וששון ליהודים, כי אם בימי האבל של הפרעות בישראל. בקצור לית מאן דפליג, יובל שביובלים, יובל כמה שנאמר:

נְחֻג, נְחֻג אֶת הַיּוֹבֵל
נְחֻג—אִם גַּם מְתוּךְ אֲבָל.

הגע בעצמך, הכזה יובל יקרא? התאונן אדם חי, גבר—על חטאיך, אך אל תתאונן שאורחי יובלך לא היו יחידי סגולה, תפארת שבתפארת והוד שביסוד; ערב רב, שבאו מכל קצוי העיר, אשר לא ימנה ולא יספר מרוב, מלאו את האולם לארכו ולרחבו, את מבואו וקולואריו, עליותיו ועליות עליות; ערב רב של בני אדם יבני איש, בנות אדם ובנות איש—איש זכיתו באו: אבות על בנים, אמות על בנות, חתנים על כלות ובחורים על בתולות ולהפך. גכירים וגכירות „עדינות" עם שאונם והמונם, עם משרתיהם ושפחותיהם ובעלי מלאכות שונות: סרסרי צוקרים ובלתי צוקרים, עורכי דין ובעלי עגלות, רופאים וסנדלרים, רוקחים וחשטים, רופאי-שנים ותופרי-מכנסים, סופרים ומלמדים, סופרים סת"ם, מורים ובטלנים, מדפיסים וקבצנים, אינוענערים וסוחרי-עצים, סוחרים סתם ושוחטים, ציונים ועמי „ארצים", רבנים רקק"ני מטעם

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

וחסרי מעם, קצבים, אופים, נגרים, חנונים, חרשי-ברזל, חרשי-זהב, חרשי-עץ, מסדרי-עצים, מסדרי-אותיות, ועוד ועוד וגם אני בתוכם. הא לך יובל, בן אדם! ומחמין היפה? אי שמים! מין היפה מכל המינים, סדום ועמורה! נשים נשואות ועלמות להבדיל מצניעי לכת: חשופי שת, חשופי זרוע, חשופי ערף, חשופי חזה רחמנא לצלן—חזה סתם וחזה מלאכותית ובלתי חזה כלל, שוק וירך „בפועל", סתם שוק וירך וירך נופלת; שמנות בפועל ממש ושמנות בלי ממש, דקות בשר בממש ובלתי ממש, יפפיות פשוטות ומשוחות. רבות זכן שלמות, ובחורי חמד מתאבקים בעפר רגליהן, אל רחום וחגון! מי מנה עפר יעקב? עם רב ועצום כארבה של משה רבנו וכאלו צמחו מארץ בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לועז, או לכל הפחות כאלו נולדו ששה ששה מכרם אחד מקוצר רוח ומעבודה קשה. כלם באו יחד, איש את „אחותו", אשה את „אחיה", דחפו רצו לשמוע דבר מחיי האומה. ואל תדמה בנפשך כי כל ה„עולם" הזה החשה ח"ו. לא ולא! „העולם" לא שם יד לפה, אל תפתח פה לשמן; אדות הנשים אין מה לדבר, כי—עוד הפעם אי שמים! — עם זו לא עז" הוסיף על תשעת הקבין עוד תשעים ותשעה: הן דברו, צחקו, צרחו בין בקול מר כשופר ובין בקולי קולות סתם, צעקה הנערה המארשה, כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש, בין בדבור לבד ובין גם במעשה, בין בשוגג, בין כמזיד, בין באונס, בין ברצון, בין בכבוד, בין במזון בין בכל אשר להן... וגומר עד סוף כל התשעים ותשעה קבין—אך נניח את „העם זו לא עז" בקרן זווית ואל נסתכל באשה כמו שנאמר: „באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו", ועוד: „נשים דעתן קלות" ועוד... אך, באין עוד כל „עוד" הט אונך אל הגברים אל „העם העז", אל ה„עולם". מה יעשה ה„עולם"? ה„עולם" ידבר. אינו שוה „ידבר" ל„ידבר", יש חלוק בין „ידבר" של אומות העולם ל„ידבר" של אומת ישראל, מנהג של אומות העולם כלוי הוא בפאת הדבור, אין חופש הדבור מצוי בהן, למשל: אם האחד ידבר—השני שומע, מה שאין כן אצלנו. אצלנו—חופש הדבור במלוא מובן המלה, אין ישראל נזקק לשתיקה, אין אחד ואין שני, כלם ידברו. מובן הדבר מאליו, כי כל אחד ואחד לחוד כלו ידבר, מכף רגלו ועד קרקדו ידבר

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ידבר בכל מאמצי כחו, ידבר בפיו, ידבר בידיו, ועל פי רוב בידיו, ובכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ידבר, כלם עונים ואומרים כאחד ובתוך כדי דבור ידברו איש אל רעהו. הט אונך ושמע: „נפת!“ תטפנה שפתי רבים; „אחווה!“ קורא השני, „כברת-ארץ“ יהגה גרון השלישי, „שטרות“, „יער“, „קמח“, „דגן“, „חטה ושעורה“, „מכונה“, „מסלת כרזל“, „סתם כרזל“, „כרזל ונחשת“, „רחיים של רוח“, „וסתם רחיים“ ועוד, ועוד, ועוד, עד סוף כל העודים: ידברו על הארז ועל הפשתן ועל הכסמת, ידברו על היובלים ועל הסופרים, על העצים ועל האבנים, על ה' ועל משיחו ועל ננתקה, ידברו עד אין קץ ואין קצבה, ידברו אם כבר הגיע העת לחשות, ידברו אויף צוא להכעיס ידברו. הגע בעצמך הכזה יובל יקרא?

אבל עמד, יקורי, ואל תבהל ברוחך להוציא ח"ו משפט מעוקל, הן גם אני גם אתה בני עמנו אנחנו אשר חכמיו אמרו: „הוי דן את כל אדם לכף זכות“, והיה אם נקח את הדבר מאיך ניסא ונחפך את המעשה לעבר השני להפך, אז יש ללמד זכות על „העולם“ הזה, דהיינו:

ישראל כל זמן שהוא מדבר—הוא מדבר כמו שנאמר: „עת לדבר“, וכיון שהוא חדל מדבר—הוא מחשה, ומחשה הוא גם כן כמו שנאמר: „עת לחשות“—שכין בלע! הוא מחשה בכל מאמצי כחותיו, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, הוא מחשה אם גם עת לדבר, הוא מחשה אויף צוא להכעיס הוא מחשה.

צלצול הפעמון נשמע באולם, כלמר: על מקומותיך ישראל! קול רעש, קול שאון, קול המולה, קול ענות גבורה של גברים וקול ענות חלושה של המין החלש נשמע כרגע מכל העברים; ואחרי הרעש עוד רעש, ואחרי השלישי, ואחרי הרביעי, ועוד הפעם „איש את אחיו דחפו, רצו“, ועוד הפעם דחפו, ועוד הפעם רצו; דחפו, רצו, רצו, דחפו עד אין קץ וסוף, וסוף=סוף עוד רעש גדול, עוד רעש גדול וקטן, קטן וגדול, קטן, גדול וקטן, שני קטנים ושני גדולים, שני גדולים ושלושה קטנים, ארבעה וחמשה קטנים עם גדולים, שתי המולות קטנות, המולה אחת קטנה, קטנות, קטנות, קטנות שבקטנות, קטן שבקטני הקטנות שבקטנות... וימת הרעש, וידם ישראל, ותמלך הדממה, ויורם המסך.

שא! „עת לחשות“!

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

או יופיע מר סירקין, וכמו יצא מכתלי הבית, ויגש אל הבמה וכמו פוסח על שתי הסעיפים: „היות או לחדל מהיות“? לעלות או לחדל? ויהי ה' אלהיו עמו ויעל...

נאום של סירקין, שנמשך כשעה וחצי, על מהות ספרותך היה נאום נעים, מדבר בכשרון מאד נעלה, יחיד במינו, נאום ספרותי מצוין באיכותו וכמותו, אך, לאסוני, לא תמים דעים אנכי עמדו: סוף דעתו של סירקין הוא שהיומר שלך—הוא יומר של „אין תוחלת ותקוה“, התול של יאוש נמור; ולדעתי אני—הוא בכי מתוך שחוק, או שחוק מתוך דמעות, אך בשום אופן לא מתוך יאוש, כאשר אמרתי בשירי לחג יובלך. למי מאתנו הצדק—ה' אלהים הוא היודע ומחמד הוא נביאו וגם אתה בתוכם. תן תודה איש חוטא, המן מהמתיאשים אתה? גדול עונך מנשוא! יאוש אסור מן התורה, וכל המתיאש אין לו חלק בזה ובבא, ואם חטאת היה הזור בתשובה, ומודה ועווב ירוחם.

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום לך כחפץ ידיך

יצר.

P. S. הנני שלח לך את השיר „Утесъ“ „סלע איתן“ שהעתקתי מלירמונטוב.

סלע איתן.

(על פי לירמונטוב.)
1908.

על לב סלע איתן בראש אַמְנָה,
מְזוֹהֶרָה כְּזֶהב, לְנֶחַם עֲנָנָה;
וּבִפְקֵר הַשָּׁבִים אֶךְ קוֹ שְׁמֵשׁ הוֹפִיעַ
חֶלְפָה הַלְכָה בְּתִכְלֵת רְקִיעַ,
וּמְשֻׁעוֹל אֶךְ לֶחַ הַעֲנָנָה הַמְזוֹהֶרָת
בֵּין חֲגוֹי הַסְּלַע הַשְּׂאִירָה.
בְּלִמּוֹד הוּא נִשְׁאָר זְקֵן זֶה הַסְּלַעִים
לְיָמִים הַבְּפִירִים הַבְּאִים—
בְּדָד הוּא עוֹמֵד, שְׂקוּעַ בְּמַחְשָׁבָה
וּבְלֵאמֹר הוּא בּוֹכָה בְּעֶרְבָה.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

קלאראן (שווייץ), 1 יוני 1909.

ידידי ראזעט!

כפות אני אל מטתי מחמת חליי, ולפיכך יהא מכתבי זה אליך נעשה הפעם ע"י שליח (מכונת הכתיבה). קראתי את שירך "סלע איתן". אמנם המלאכה—מלאכת ידו אמון, אלא חבל שכבר קדמך אחר בזה. לפי שכמדומה לי, כי אותו השיר עצמו כבר נעתק פעם ללשונונו ע"י המשורר שניאור. אבל הסר דאגה מלבך, ידידי יצ"ר, הבט לבריאות ואל תפן ליצ"ר!...

והנני מקצר הפעם ושולח לך את ברכתי ברכת—

שלום = עליכם.

P. S. אשריך ידידי שוכית לשתי מדליות של כסף, כה תוכה למדליה של זהב ב... ארץ היהודים! (שמעתי עליך שכבר נהפכת למריטריאליסט)....

מכתב גלוי להל"ז.

בשנת הקונגרים הרביעי, בימי אי-קפריסין, באספת הגליל בקיוב, היה סקאנדאל קטן באחת מן הישיבות שהיה ד"ר מנדלברג ליו"ר בה: אחרים מהשליחים מחאו כלפי הד"ר מנדלשטם בעת אשר דבר (השאלה היתה נוגעת, כמדומה לי, באי-קפריסין). מוכן הדבר, כי המחאה לא רק שלא היתה בעזות מצח, כזו של הנערים באספתך אתה, אך גם לא ננעה כל עיקר בכבודו הפרטי של מנדלשטם— מחאה קלה בעלמא, או קם הד"ר מנדלברג ויהם את העם בקול חוצב להבות אש ויקרא: "אדונים! אם עוד תפגעו בכבוד זקן הציוניות אף כהנה אחת, אם לא תתנו למנהלנו להשמיע לנו את דעתו המיושבת עליו כברור, או אתפטר כרגע ממשמרת יו"ר יחד עם כל חברי הפריוודיום ואת האספה אסגר בחוקה". — וישמע העם וינחם.

זאת תורת האדם אשר כבוד חברו המדבר מן הכמה חביב עליו משלו ואשר האמת והחפש נר לרגלו.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ומה עשית אתה?

ארבעה וחמשה שרצי הדור, ששנים או שלשה מהם לא היו ואינם ראויים להיות לשליחי העם, כי אם היו זנדרמים צעירים מעושי רצונך, אשר מלאת בהם את האספה על כל גדותיה כפלעווע בשעתו ממש, ואשר העיקר והבעיטו בכל איש שלא היה נוח לרום כבוד מעלתך, קפצו כצפרדעים על זקן החבורה ויגולו מאתו את חפש הדבור, אשר יתנהג לעת כזאת גם בלשכת הפוליציה, ואתה, בתור יו"ר, עמדת כבול עין, הנחת את שתי ידיך על כרסך וקבלת נחת בדממה כדג במים כבירים לאמר: "שישו בני מעי, שוכיתם סוף-סוף לכבוד גדול כזה אשר גם הלוייתן הזה נגרש מפני דגי רקק; ברוך שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה!"

אך נניח רגע, כי בשתיקתך הפצת לעשות סיג לחכמתך, או איך ערב לבך לתת הרשיון ל"הנחל" העוזר על ידך לקצץ בנאום איש מורם מעם, בנאום איש צדיק, היחיד כמינו, והיחיד בדורו, האוהב אמת, ההוגה צדק ודובר משרים בפיו ובלבבו, ואשר טובת עמו ותחיתו כל הימים מנגינתו—אך ורק מפני שלא כמחשבותיכם מחשבותיו?!

אמת הדבר, מנדלשטם דבר רתת, הוא קרא חפצים בשמם האמתי ומנקודת המבט שלו, אך כל סכנה להציוניות לא היתה בנאומו, כאשר אך הוא הציוני היותר אמתי והיותר נלהב, כמו שלא היתה כל סכנה להציונות בנאומי הארציים היותר קצנים, זאת ועוד אחרת: את אשר הורשה למנדילשטם לא הורשה לנער פטפטן כמר מ—ר, כמו שיאמר משל הקדמוני:

„Quod licet Iovi

Non licet bovi“.

(את אשר הורשה ל"יופיטער" לא הורשה ל"פר בן-בקר"). ועוד אחרת: כלל גדול הוא בקיוב במקצוע הציונות: כאשר שם מנדילשטם—הוא היו"ר, ויו"ר של האספה ועוזרו אך עוזרים על ידו, ובכן לא היה לא לך ולא להקופץ ראש שלך, לא לעוררין ולא לעוזרי עוזריך כל רשות לעשות למנדילשטם הערות קטנות עם גדולות באמצע הדבור ובפרט לנגע בכבודו הפרטי כאשר עשית אתה ע"י משרתיך = זנדרמיך; ואתה לא רק שלא

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעמ.

הגנת על כבוד המדבר מן הכמה אף בהגה אחת, אף בתנועה קלה, אם גם לצאת ידי חובת הגנה, לבלי יאמרו: רבם דחפו, רבם דקרו—אך אתה בעצמך ובכבודך דחפת, דקרת את רבך, עברת כל חוק כמדת היושר והצדק, קצצת בנטיעות הקונגרים, יצאת מחוג עוור למורשה למעלה ראש, וכל מעשיך היו כאדם העושה בתוך שלו וכל שוטריך עושי רצונך היו בעוזריך (נ"א בעוכריך).

חיוון מאד נעלה! אספה אין על עפר משלה!

אנכי עמדתי מרחוק מחריש משתאה, ובצפיתי צפיתי שסוף= סוף תעשה מה שהיה מוטל עליך לעשות אם גם אתה הצדיק ומנדילשטם הרשע, —אך למען השלום: להשתוק את העם, לשום קץ, לזעקת הצפרדעים העולים מן הבצה" להבאיש את מי השלח, ולהשיב את כבוד מנדילשטם על מכוננו, כאשר עשה מנדלברג בשעתו, אחרת לא יכלתי לשער בנפשי, אך בראותי את השחוק הקל המהול בארם פתן של המחוצף הקאריעריסט הציוני העומד על יד ימינך ואת קלות ראשך אתה לאיש הישר באדם — עלה כאש חמתי; או נגשתי לדרוש בחזקת היד שתעזבו כרגע את משמרתכם לכבוד הארי שבחבורה אשר קטנו עבה ממתני כלנו, ומה ענית לי?

מעשה בפריסטאו אחד מק"ק הומיל ובעשרה שוטרים העומדים מימינו ומשמאלו, אשר לעיניהם היה כבש לקרבן עולה ויורד על מזבח הפראים הפורעים ובעת אשר פנה אליו איש בקול גדול מר צורח: „אדוני פריסטאו! כלאם! למה תחשה? הצילו, הצילו!...“

או אין פץ הפריסטאו ונס:

לֹא אֶחְפּוּץ לְדַבֵּר אֵתְךָ.

פה היה עלי לקצר לו היות... מה שלא אחפון להיות אך אנכי לא אקצר.

מר הל"ז!

„לא אחפץ לדבר אתך“ זהו סברת הכרם (באוכיודען בלע"ז), בטלנות של בעל גאווה שנתעשר (אוכיודען בלע"ז), חסידות של פריסטאו מק"ק הומיל, בטול היש של סאהאראזאוואדשיק לכל

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעמ.

הפחות כברודסקי לסרסור של סאחאר, זהו עוד יותר ילדות מ"ילדות של גרינבערג" (*), זהו כל אשר תחפץ, אך לא מענה של איש הוגה משרים; אבל אניח את ה"אני" שלי בקרן זווית, כי מי אני... ומה כבודי... אינני רודף אחר הכבוד וגם הכבוד בעצמו בורח ממני, אך גם לא אחפץ להיות לצבוע וחינף, ואם כבודי לעפר נחת אין כל סכנה— כבודי מחול; אך מר הל"ז! שא עיניך וראה, כי גם כבודך, אשר כה תרדף אחריו, הולך ונשמט מתחת רגליך כהנודף עשן, כצל עובר, כענן בקר משכים הולך; וכבוד מנדלשטם? אם גם מנדלשטם מחל לך על כבודו (הוא לא ימחל) כבודו איננו מחול; האם כאמת תדמה, כי כל איש שנעשה לסאהאראזאוואדשיק יוכל לדבר ולעשות כל מה שלבו חפץ ולהביע את כל סברה של כרסו? לאו דוקא, סאהאראזאוואדשיק נכבד! הנך עתיד לתן דין וחשבון לפני האמת והיושר!

דיליגאנט הייתי לא בפעם הראשונה לימי חיי ומעולם לא הייתי דולג וקופץ לדבר על מנת לדבר ואם דברתי — דברתי על מנת לעשות. הייתי דולג-אט בכחי הדל לכל דבר ממשי למען ציון משאת נפשי. בכל האספות חפשתי את התכן, את העיקר ובכל נפשי התאמצתי להוציאם אל הפועל, סתם דברן לא הייתי מעולם. ובאספתך חפשתי ומה מצאתי? שערוריות, רכילות, דיספוזיזם, רדיפה אחר הכבוד, ריב, מדון, צביעות, חניפה וכל דבר רע— והעיקר בטל בששים; ואחרון אחרון חביב: מנדלשטם גרש בעצם ירך המלאה, הפתוחה והרחבה ובעזרת שופטיך, שוטריך ועוזריך... אלה המה מעשי ידיך ל-ה-ת-פ-א-ר-ר-!..

עוד קול דמי מנהיגנו הגדול צועקים אלינו מאדמת חרקוב, עוד תצלנה אונים מרעם האקדה של לובאן החסיד מחסידו „המושל יחירי בהר ציון“, והנה סלם מצב „ארצה“ וראשו מגיע ל„ציון ציון“ ולובאנים, לובאנים חדשים גם ישנים עולים ויורדים בו ויפילו הלובאנים גורלות ויפול הגורל על מנדלשטם... אי לכם, אדונים העושים מעשי זמרי ומבקשים שכר כפנחס. דין וחשבון, אדונים!....

(* עיין „הזמן“ № 64 שנת 1905 מאמרו של זלאטופולסקי.

עיקר שכחתי. אוהב שירים אנכי ובכל מכתבי אין
גם חשש של שיר, הבה אשורה נא לידידי

שירה חדשה.

לו אדע פי ישמע קולי בכת פכל תכל ומלואה
ובפרט ל"המושל יחידי" בקרי ציון ירושלים
אז תתי קול גדול: פראים! משוגעים!
אין "ציוני ציון" אין "ארציים" אין ישנם אחים פדעה.

הנה "ארץ" ונהנה "הארץ"
אלה הדרכים שנראו לעינים;
אין פרידה בין אחים, מה תפרצו פרץ?
בשתי דרכים נעלה ציון ירושלים!

חדלו לכם מתחבולותיכם השונים,
חדלו להפריד בין אחים ורעים,
חדלו, חדלו מזעקת הצפדעים
אל "ציוני ציון" אל "ארציים" אף אחים ציונים!

מפל המריבות ותמדנים לא ישאר כל שריד
ובפתגם החנופה עוד לא נתנאל,
למען ישוב השלום על הרי ישראל,
ותמפריד בין אחים—מאחיו יפרד!

לא אבדה, לא אבדה עוד תקותנו;
לשוב בשלום לארץ אבותינו;
ואלה אשר בקדושת השלום ישלחו את ידם
ארורים יהיו מפל בני האדם!...

להסופר

אלעזר שולמאן.

ליום מלאת עשרים וחמש שנה לכהונתו בהספרות העברית.

במשוך היוכל*

במשוך זה היוכל
חיית בתבל
חני עשירים וגבירים;
ובעשרה שעשית
מדע קניית—
הכמה מספרים בפירים.

במשוך זה היוכל
לא חמדת בתבל
אותות פבוד ותעודות;
לא חפצת מאומה
פבוד מדומה,
התרחקת מתיאמרין וסעודות.

(*) נקרא בפומבי באספת החגיגה. המו"ל.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

במשוך זה היוכל
לא התענגת בתבל
על חמרת החיים הנסים,
אך חיי הרוח:
עט, ספר ולוח—
במחשבות רמות ומעשים.

במשוך זה היוכל
ככל חכמי תבל
עשית בעמך רב חיל,
בחדר משפחתך
עבודת עבודתך
בקר, יומם וליל.

במשוך זה היוכל
יצאו בתבל
ספרך ומאמריך לרב,
בשפתנו הקדושה
לנו הביאת
"ממקור ישראל" כל טוב.

במשוך זה היוכל
כלא רבים בתבל
ההרה, ההרה עלית;
ועתה ראה
כי באת עד "כה"
ולחגיגת שנת יובלך זכות.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ולעת קץ היוכל:
כל אנשי שם
באו הלום
להגיד קצת שבחך בפניך;
אם לא רבפת,
מפבור ברכת
אך הפבור רוהף אחרך.

ולעת קץ היוכל...
אך קץ לשירתי
אמירנה בברכתי:
שיהיו לך ארוכים חיים,
וכיוכל הקדמוני
את יובלך השני
נחג בלנו... בירו שלום.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

סופר נכבד, יקר רוח

מר שלמה בן יהודה זוואניצקי.

את ספרך "מאמרים שונים" ששלחת לי להשורה קבלתי בעונג רב.

קבל נא את ברכתי
אשר רחשתי לך בשירתך:

"מאמריך השונים"
החדשים והישנים
החוצבים להבות
לבנים ולאבות
במעם ודעת
על אגן שומעת—
קראתי, שגיתי,
ענג רייתי.
אורך ולא אבוש
בעד "הגבור הכובש".
קראתי לתאבון
את "בני גר וראובן",
את "הכל וקוץ"
ואת "עין תחת עין".
אין תשפחות בפה
ל"החריש הזה".
ראיתי רב אורח
ב"שליח לעבירה",
ובהכמה גם תען

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

ל"חם אבי כנען".
מאמר מאד יפה
ובמעם אורפה
ובדגמאות יפות
המחלל שבתות".
ועולה על כלם,
וכמו עליהם כלם
הוא הנאום לבריות
קדם התקיעות.
ונאום הנעילה
קדם התפלה
יפה אף געים
כנאום נביא ירושלים.
ומאמרי דין ודת—
נעשים לבלי חת.

אלה כמה לפניה
מקצת שבחך בפניה

מאת ידיך

יצ"ר.

16/II 1910.

ויברך יצחק*

את יעקב גאלדבערג

ביום צאתו מקיוב וילך ציונה

אור ליום א' לסדר ו'צא ו' כסלו שנת עת"ר.

צאתך לשלום, יעקב בן יוסף!

פה יתן לך ה' נכה יוסף

בארץ אבותינו ציון — ירושלים

ממשמני הארץ ומטל השמים!

וכרב העמל והתלאה אשר עברו על ראשך

בן ירב הנגה, יינה, תירושה:

ילבינו שניך מחלב ומיין חכלילי עינים

ויתן לך מטל השמים!

(*) נקרא בפומבי באספת החגיגה אשר ערכו לו ציוני קיוב. המו"ל

צאתך לשלום בבקר לא עבות

לדרי ציון, לארץ אבות.

ברוך הלהך אשר יקום מצהררים

ויתן לך מטל השמים!

יהי שלום במעונך ורב שלום בפית

אשר תעשה לך בארץ תמר וזית

בזעת אפיך ובעמל כפיים

ויתן לך מטל השמים!

צאתך לשלום, יהי ה' עמך ותעל

על כמתי תהצלחה בארץ ישראל;

וכאךך תגלות יהיו לך ארוכים החיים

ויתן לך מטל השמים!

הנשר והתרנגול.*

(שיר פרוזי).

על הר גבוה, אשר ממחציתו יבקיע ענני שחקים ומשם והלאה מטפס ועולה מעלה מעלה, עד כי תלאה כל עין לראות את ראשו המגיע השמימה, על פסגת ההר הזה, אשר לא שופתו עין צפור כנף, שם שם את קנו עם אחוזת מרעיו נשר גדול, יחיד במינו, הדור בנוצותיו השחורות כעורב, בעיניו המבריקות כברק החשמל והמפיקות חן ואומץ רוח יחדו ועל כלם בכנפיו הארוכות אשר תרימוהו אל על, אל כוכבי עד, לעשות חווה עם דרו מעלה, להמתיק סוד עם מלאכי מרום ולדבר משפטים בשער השמים על כל אשר נעשה תחת השמש.

נשר מאד נעלה.

נשר דגול מרובה.

נשר יחיד במינו.

ובתחתית ההר, בכלוב של תרנגלים, בין אחוזת מרעיו, חי תרנגול גדול, יחיד במינו, הדור בנוצותיו האדמדמות, בכרכלתו הנחמדה שעטרה לו התולדה על ראשו, בהענקים לגרורותיו, בעיניו הגדולות המפיקות חכמת לב, בהרמומו הישר, ועל כלם— בקול קריאתו הנפלאה והנעלה על כל קריאות של תרנגלים שהיו לפניו, קריאה שאין כמוה.

תרנגול מאד נעלה.

תרנגול דגול מרובה.

תרנגול יחיד במינו.

חיים של שקט, חיים של שלווה, חיים של מנוחה שלמה חי הנשר הנעלה בין אחוזת נשריו— באין מפריע.

חיים של שקט, חיים של שלווה, חיים של מנוחה שלמה חי התרנגול הנעלה בכלובו באין פוצה פה— באין מפריע.

* נדפס ב"המליץ" נומ. 116 שנת 1903 בתקופת הפולימוקי בין "אחד העם" וכל כת דיליה, ובין העומדים תחת הגל מנהלנו הגדול הד"ר טהעאדאר הרצל וצ"ל. המו"ל.

ופתאם נפרעה מנוחת שניהם.

לראשונה נפרעה מנוחת התרנגול, כי באחד מלילות האביב, בשבתו שאנן במחבואו, בירכתי הכלוב, הקשיב רב קשב, קול זעקת שבר של תרנגלים הנאנחים והנאנקים מתגרת יד התולד-טרף אשר מרפו, רמסו ויכו בתרנגלים מכה רבה— באין מציל.

בלילה ההוא נדדה שנת התרנגול.

וממחרת בבקר, כראות התרנגול כי שערוריה נעשתה בכלוב, וכי רבים וכן שלמים מלטו על נפשם ויפורו אל כל רוח וכי ריק כמעט הכלוב מתרנגלים, אז...

או קרא התרנגול הנעלה את קריאתו הנפלאה בפעם הראשונה לימי חייו:

”בִּי־בִי־יִקְרָהוּא!”

ימים עברו, שנים הלפו ולסוף-סוף נפרעה גם מנוחת הנשר בשמעו מפיו מרעיו כי חיתו יער יתנפלו על בעלי כנף וישובי הכלובים, ואלה בעלי הכנף לא יחישו למו מפלט בעור כנפיהם אשר נתן להם בודא כנפים אל מרחבי ים ככל עוף השמים, רק ינתרו כרגליהם על הארץ ויקראו קריאה משונה ללא עור וללא הועיל ואת נפשם לא יצילו.

בלילה ההוא נדדה שנת הנשר.

ויהי ממחרת, בבקר לא עבות, ויפרש הנשר את כנפיו וירד מן ההר אל התרנגלים ויאמר:

אחי בעלי כנף!

רב לכם שבת בכלובים לנקר את האשפה ולקרא את קריאתכם המשונה, חדלו לכם אחי לנתר על הארץ, כי בזה לא תצילו את נפשותיכם משני החתולים אשר יארבו לכם על כל מדרך כף רגליכם ומי יודע אם לא גם זאבי ערב יתנפלו עליכם לטרוף זרוע אף קדקוד ולעשות אתכם כלה עד כי תתמו לגוע. רב לכם אחי. הלא כנפים לכם, חנכו את כנפיכם לעוף אל מרחבי רקיע ואז תצאו לחפשי מכלוביכם ותחדשו כנשר נעוריים, נעופה, אחי, נעופה!....

ובדברו גז חיש ויעף, ועד הגיעו אל הפסגה עוד ישמע קולו הקורא בכח: נעופה, נעופה!

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

וישמעו התרנגלים את דברי הנשר ויתפלאו, וישתוממו, ויהללוהו על טוב לבו ואומץ רוחו. ויהי שם הנשר הולך הולך וגדול.

ועדה גדולה מעדת התרנגלים נבדלו מאת אלופם הנעלה ויחדלו מקריאתם הישנה, ויחנכו את כנפיהם לעוף ויקראו אחרי הנשר: „נעופה, נעופה“ וינשאו מעל הארץ...

וירע הדבר מאד בעיני התרנגל ויחר אפו.

אז קרא בחמתו בהתלהבות גדולה ובטוב טעם ודעת את קריאתו השניה:

”לֹא זָה הַמְעוֹף הַפְּיִרְיָק הַזֶּה!...“

”פִּי־פִירְיָק הוּא, פִּי־פִירְיָק הוּא!...“ קראו תרנגליו אחריו.

ויהי היום ויעבירו הנשרים קול במחנה העופות כי נכון הנשר הנעלה לעשות מעוף גבוה מפסגת ההר אל רום השמים; ויבואו אליו כל עוף השמים לראות במעופו ויבואו גם בעלי ברית התרנגל בלזית אלופם לשום עין בקורת על מעופת הנשר אך לא עצרו כח לעלות אל הפסגה, ויעמדו מרחוק.

והנשר עומד על ראש הפסגה בין חברת נשריו העומדים עליו כדור, ראשו נטוי הצדה למעלה ומביט בעין בוחנת למרחבי אין קץ, פעם ילטוש עין אל עין השמש, פעם אל מקום מוצאו—קדמה מזרחה אשר משם לא יסב עוד מבטו אל מקום אחר, ופעם, כאשר יעיקו לו רגשותיו, יעצים את עיניו המבריקות לרגעים אחרים וכמו יישן ירדם אמיץ הלב הלזה ושנתו תערב עליו.

ופתאם התעורר הנשר כנכור לקרב, וייטב בחרטומו את נוצות כנפיו, וינשא מעל הארץ...

וישתוממו הנשרים על מעוף אלופם, וישתוממו כל העופות וישתוממו גם התרנגלים.

אז יעלה התרנגל הנעלה על הבמה, וישא משלו, ויקרא את קריאתו השלישית, ויאמר:

”אמנם כן—נעלה הוא מאד במעופו הנשר הלזה מהמבט הראשון, אם בכלל נשר הוא, אך נניח רגע, כי נשר הוא, אז הלא עלינו להביט על מעופו מהמבט השני: שימו נא עין-בוחנת על

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

מעופו ותראו כי כנפיו פרושות הן על אויר הארץ, ולא תתנועענה גם לא תזוינה אותו ממקומו אף כחוט השערה, הכזה מעוף יקרא? אך נניח גם זאת, כי ינענע בכנפיו לעתים רחוקות, הלא יעשה זאת במרמה להונות את התרנגלים ולהוליכם שולל לעוף אתו אל ההרים הגבוהים, אשר אין שם לא כלוב ולא תרנגלים ולא גם רוח של תרנגלים, ושם ימותו מעוצר רעה ויגון ואחריתם ערי אובר, אל נא אחי תרעו, חדלו לכם לעוף במעוף הנשרים המדומים, ואם מחויבים אנחנו לעוף, כאשר בעלי כנפים אנחנו, האין די לנו במעוף למטה מעשרה טפחים, אך הזהרו מאד מלעשות את מעופכם קבע, השמרו מאד לנפשותיכם מלעוף במעוף העוף הזר הזה, אשר לא ידע את רוח התרנגלים, כי... כי עתה נודע לי הדבר

”כִּי... כִּי לֹא טָהוֹר הוּא, כִּי... כִּי רֵיִךְ הוּא!“

”כִּי כִּי רֵיִךְ הוּא, כִּי כִּי רֵיִךְ הוּא! קראו אחריו תרנגליו.

ותשמע החסידה בעלת חרטום ארוך וחד את גרופי התרנגל ותקנא לנשר, ותרד מקנה אשר בראש סלע איתן, ותקרב אל התרנגל בחרון אף ותפתח את חרטומה ותקרא:

שכוי, עו פנים בעופות! אם טחו עיניך מראות את התפארת וההוד של מעופת הנשרים ואת מגמת פניהם כאשר עינים לך ולא תראה מחרטומך והלאה, כנפים לך ולא תעוף גבוה מעשרה טפחים, הלא עליך בתור אלוף לתרנגלים, אשר נתנה לך בינה להבחין בין יום ובין לילה, לדעת, כי המעוף ככלל—הוא אמצעי מאד נעלה להציל את נפשות התרנגלים משני חיתו יער המתפרצות אל תוך כלובם לעתים לא רחוקות ותעשינה אתם כלה, ואם לדעתך לא זה המעוף שיבור לו התרנגל—אז הורנו נא דרך אחרת להחיש עתידות לבני מינך, דרך היותר טובה ומועילה מדרכי הנשרים אשר תשים בם תהלה ונראה לבחור או לחדול—אך אל תסתפק רק בקול קריאתך המשונה אשר אין עוף בשמים ובארץ אשר יבוא אל תכליתה, או שב בקרן זווית של כלובך כתרנגל נרצע לכלובו מבלי עלות על הבמה לשלוח מדנים בין עוף ועוף למיניהם, אך אין לך דרך אחרת להציל את בני-מינך מרדת שחת, ולכן אל לך לפגוע בכבוד הנשר הנעלה,

אשר לא היה עוד כמוהו בעופות מיום שגלו התרנגלים לבלוב ומיום שתש כח כנפיהם לעוף כראוי לבעלי כנפים; נשר, אשר נוצתו עבה מכנפך—הלא או... למו אדמך ואכנך? הלא שמעת אם לא ידעת את תנועת חרטומי; הלאה כרנע מבמתך! ולמען תדע שדון—שיש חסידה בארץ, שים לבך לחרטומי... ובדברה ננעה כקצה חרטומה בכפתורי העטרה שעל ראש התרנגול הנעלה — ותעף.

קול שאון, קול רעש והמולה, קול ענות גבורה וקול ענות חלושה, קול ריב ומדון, קול מחאת כנפים מבעלי ברית התרנגול ומבעלי ברית הנשר נשמעו ממחנה הכלוב!

— פִּי פִּי הִיָּקָה הִיא! קראו ארבעה וחמשה תרנגלים בבת אחת. — זה התרנגול ילך לאשר ילך! קראו אחרים—ואנחנו נעופה, נעופה, נעופה!

— בלקה בת צפורה—קרא תרנגול מתפלסף אחד אחרי החסידה—בלעמה שבעופות! פִּי פִּי הִיָּקָה!

— ריקים אתם ולא היא, קראו אחרים, נרקיע, נעופה?

— הִיָּקִים, הִיָּקִים, פִּי פִּי הִיָּקִים! קראו רבים פה אחד.

— נעופה! קראו רבים אחרים.

פִּי הִיָּקִים, פִּי הִיָּקִים! קראו תרנגלים צעירים אשר ריממות תרנגלים מלומדים בגרונם וימחאו כנפים כאורח של תרנגלים גדולים.

פִּי הִיָּקִי, פִּי הִיָּקִי, צפצפו אחריהם, גם אפרוחים מכיצתם, פִּי הִיָּקִי פִּי הִיָּקִי!

פִּי פִּי הִיָּקִי הוּא, פִּי פִּי הִיָּקִי!...

התחיל התרנגול הנעלה את קריאתו האחרונה מעל הכמה, אך בפעם הזאת היתה קריאתו רזה ושדופת קדים, בקוצר רוח ובגרון נחר, קריאה בעלמא חסרת טעם, כקריאה של תרנגול פשוט. והמלחמה בכלוב עלתה עד מרום קצה—ופתאם. . .

.
.

א נ ה ה.

אֵלֵי קִישִׁינוּב וַיהוּדִיָּה כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִירְיָה
וּבְכַתּוּלַת בַּת צִיּוֹן בְּיוֹם חֲרָבָן מִקְדָּשֶׁיהָ.

עָלֵי חֲלָלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ בְיַדֵּי יַחֲפִים שְׂפוֹרְיָה
וְעַל הַדָּם אֲשֶׁר שָׁפְכוּ אִנְשֵׁי רָצַח מִנְּרִיָּה.

עָלֵי נָשִׁים וְעַלְמוֹת אֲשֶׁר עָנּוּ בְּחִיצוֹתֶיהָ
וְעַל עוֹלָלִים שֶׁהִשְׁלָכוּ מִהַעֲלִיּוֹת בְּבִתְיָהָ.

עָלֵי מַעַל אֲשֶׁר מָעְלוּ בְּכָל בְּתֵי תְּפִלוֹתֶיהָ
וְעַל הַקְּרָעִים אֲשֶׁר קָרְעוּ כְּמַעַט כָּל סִפְרֵי תוֹרָתֶיהָ.

עָלֵי הַשִּׁמְשׁוֹ אֲשֶׁר נִהְרַג עַל חֲלוּל קְדוּשׁוֹתֶיהָ
וְעַל הַמּוֹ אֲשֶׁר נִשְׁפָּךְ עַל מִפְתַּן בַּיִת אֱלֹהֵיהָ.

עָלֵי הַעֲלִימוֹת אֲשֶׁר בְּדָאוּ צוֹרְרֵיהָ קְרוּשׁוֹנֵיהָ
וְעַל "עַת חֲדָשָׁה" שֶׁל סוּבְאָרִין בְּשִׁקְרֵיהֶם בְּזוֹבֵיהָ.

עָלֵי כָל עִיר וְעִיר בְּרוּסְיָה וְהַמְדִינּוֹת שֶׁשָּׂכְבוּ בִּוְתֶיהָ
וְעַל הַפְּחַד אֵימַת מוֹת שֶׁנָּפְלוּ עַל יְהוּדִיָּהָ.

אֵלֵי קִישִׁינוּב וַיהוּדִיָּה כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִירְיָה
וּבְכַתּוּלַת בַּת צִיּוֹן בְּיוֹם חֲרָבָן מִקְדָּשֶׁיהָ.

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

על טהרת הקדש.

נאום של חובב שפת עבר ע"ד השיטה הטבעית
"עברית בעברית."

(שיר פרוזי).

אדונות ואדונים! הפרינציפ הנאציאנאלי והמינדינציע
הפופלארית של הנאציע האיזראאיליטית על הדבור העברי
עומדים בלי ספק למעלה מכל קולטורה אינטערנאציאנאלית.
אקוה כי לא תעוררו כל דיבאטים, דיסקוסיות ודיספוטיות
על ההלטתו שהפאקטור הראשי להדבור על טהרת הקדש
הוא ההנוך הטבעי—עברית בעברית.

אדונות ואדונים! כל אידייע קולוסאלית=קוליניאלית
של איזו נאציע הימטרורית צריכה להבסס על גיפוטיוזים
מאטימאטיקים ברזלים ועל פונדאמינטים לוגיקים מוצקים
למען לא יהיו הבנינים כאערוסטטים וערופלאנים הפורחים
באטמוספירה של אויר העולם בלי כל אינרניה סוביקטיבית=
אינדיווידואלית.

אדונות ואדונים נכבדים! עלינו לעשות את הדיווה,
הקונטר=אינטערנאציאנאלי שלנו לאידייע אוביקטיבית
להאינדיווידואום האיזראאיליטי; עלינו להנך את הפוקוליעניע
הצעירה שלנו ברוח דיאניאלוגי, למען תבין כי נחוץ לנו
אקוויליצייע להמיססיון העברי ולטהרת השפה של הביבליאה
שלנו. נחוצים לנו אגיטאטורים אשר יצאו מבוהלים ורחופים
בכה עליקטרי על ווילוספידיים, אוטומובילים ואהשתרנים
לכל הצינטרים של תחום המושב ולכל הפרוכינציות
הקרובות והרחוקות ולהרחיב את הגוריונטים

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

הפרופונאנדיים והאגיטאציע של המידיצינע הרוחנית
ולהעלות ארוכה במהירות נפלאה להיאזווע של הזארגוניזמוס,
הגירמאניזמוס והפרובינציאליזמוס אשר הביא לנו
הפרוגרים המנימי אל תוך הארגאניזם של שפתנו הקדושת.
אמפוטאציע לאברים מדולדלים! דיקאפוטאציע להבקטירים
והבצילים האלה!

אדונות ואדונים! במקצוע הזה כבר נעשתה איזו
אדמוניצייע וכבר החלה האגלוטינאציע של הפרוקאזא
הזאת בין רבים מסטודינטינו ואינטיליגנטינו אשר כמעט
נהפכו מאסימילאטורים לנאציאנאליסטים, מבורגנים
לדימוקראטים, מאנטיסימיטים לליבראלים, מבוורוקראטים
לקונסטיטוציאנאליסטים, מפלוטוקראטים לאריסטוקראטים.
אך עוד המלאכה מרובה: עלינו לבהור קאמיטיט עם כח
קואפטיבי של סוביקטים קאמפיטנטים מן החוץ, ליסד
רשת של קומיסיות וסוב-קומיסיות, קאנגריססים
וקונפירינציות שונות, אשר יכינו לנו ריפירטים טיאוריים
שונים במקצוע האקטיביות והריאליות של האידייע
הגראנדיאזית להשיב את הדינאסטיע של הפרינצעסין
העתיקה ולשים קץ להמונארחיע הקליפטומאנית של השפחה
הזשארגנית; קץ לדיארחיזם! אל המטרה, אדונים, בלי שום
אביראציע ואביררטאציע מצדנו! תאך להשפה העברית!
אנך להשיטה הטבעית! ווינאט! הירד!

נאום במפלגה שמאלית.

שיר פרוזי.

1910.

— רבות! לפניכם איש עברי, עברי אנכי!
 — הנני עושה קו תחת המליך האלה, יען...
 — ידעתי גם ידעתי את אשר בפניכם לענות לי—כי
 משכבר הימים ראיתם עברים רבים וכן שלמים, מהם ישנם
 חברים רבים באגודתכם ואתם תכנו אותם בשם „אה“, „חבר“ או
 „רע“: אה „אברהם“, חבר „יצחק“ רע „יעקב“, או גם בשם ושם
 אבותם: „יצחק בן אברהם“, „יעקב בן יצחק“, „ראובן בן יעקב“,
 וכו'. טוב למאד מאד! תשואות חן-חן בעד הכבוד לאברהם,
 ליצחק וליעקב... אבל לא מנהם ולא מקצתם! לא עברים המה!...
 — עברים המה בשם ובמ... אבל לא ברוח!
 — לא ולא! לא עברים המה!
 — אנשים המה בכלל ובפרט, בפרט שבכלל ובכלל שבפרט,
 אנשים אולי טובים למאד וגם יוצאי ירך שם: בני שם „שנשרפו“
 „שנשפלו“, „שנשצרו“, „שנשלעזו“, אנשים אשר יכסו במשאון את
 עבריותם, ויתכסו באותות האגודה, בדגל השבט, אך ורק לא
 עברים המה!
 — את העברי הפשוט, את העברי בלי תבלין, את העברי
 של כל ימות השנה—לא ראיתם ולא ידעתם!
 — לכן הנני עושה עוד הפעם קו תחת המליך:
 — איש עברי לפניכם אדוני! ואם מעט לכם קול
 האות הזה הנני להודיעכם כי לפתח עבריותי עוד חטאת רובין,
 הנני להתודות לפניכם, כהני אל עליון, עם המשיח, הטובים
 שברוסים, על חטא שחטאתי... אך אל תבהלו:
 — ציוני אנכי! ציוני וגם מעט טעריטאריאלי! במלה אחת
 שהיא שתים: עברי אנכי!
 — אינני חבר לשום אגודה שבעולם, אך חבר אנכי
 לאגודה אחת הנקראה בשם „עם ישראל“, עברי אנכי מכף רגל
 עד ראש שאין בם מתום...

— נאתי היום לאגודתכם—כי קראתם אלי; חן-חן בעד
 הכבוד אשר עשיתם לי, וטוב עשיתם, כי הנני לספר לכם
 חדשות ונצורות אשר לא שמעתם!...
 — אדמה כי לא אשנה אם אומר כי קראתם אלי להוכיחני
 כי אתי תלין שניגתי בנוגע לצורתכם המפלגותית ואולי אתכם
 הצדק מנקודת המבט שלכם, אבל כשאני לעצמי, מנקודת המבט
 שלי, לא שונג אנכי כי אם מויד, ואת צורתכם המפלגותית אדע
 על בוריה, ויתר טוב משאתם בעצמכם.
 — להיות חבר, לאגודתכם?
 — הא! הא! הא! שחוק מכאיב לב! לאחר שאצא מדעתי
 אדוני, לאחר מותי, אוהבי ישראל!
 — כל זמן שאחי הנדחים והנדכאים, הנגרשים והנרדפים,
 המזוינים והנהרגים, המתגוללים בנהרו נחלי דמעה ודם, הנופלים
 תחת משא של עבדות, רעב, עוני וחוסר כל, הנאנקים והנלחצים
 מתגרת יד עושקיהם כח, הקוראים בכח: „מות לוידיים! יחי
 האגרוף!“ כל זמן שאחי בני עמי בצרה—אה וחבר אנכי
 לצרותיהם, בתוך עמי אשב, והוא—בתוכי, עברי אנכי, חבר
 לאגודת „עם ישראל“ ולא חבר ל„האנושיות“ שלכם...
 — הנני רואה כי חפצים אתם לבא בתוך כדי דבורי,
 לאמר: „הן אנחנו נלחם בעד חופש כל המין האנושי, שמע
 מינה כי גם אחינו העברים בכלל!“
 — הסו! יד לפה! כי לא אאמין לקול האות הזה, פסו
 אמונים מבני אדם כמוכם!
 — ? ?
 — ראו זה חדש! אתם בעצמכם לא תדעו את לבבכם,
 כאשר ידע אותו אנכי, איש עברי, ואנכי אדע את לבבכם
 הדק היטב; יש אשר אדע גם את „זאת“ אשר אתם תגורו להעלות
 על מחשבותיכם, הטו און, רוסים טובים, אוהבי ישראל, ושמעו את
 ה„זאת“ האחרונה, אשר אומר בלחש, כאוב מארץ, כי סוד כמוס
 הוא עמדי... חדשות ונצורות!
 — אנטישימיים אתם!...
 — מה זאת אחי אולא סומקא ואתא הורא? אל תבהלו
 ברוחכם כי לא כליתי עוד את דברי!

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

— לכם עוד יתרה אשר עם סיסרא: תחת שמיכת „חבר“
עברי תחפצו למצא לכם סתרה? ...
— נמוני לב! אנטישימיים קטני דוח! המקבת והיתד
עליכם!....

— מה לכם אחי, כי אולא חורא ואתא סומקא? ...
— ועתה אבאר לכם את דברוי:
— אדוני „אוהבי ישראל“! בעומק לבבכם נטמנו למענינו
העברים מחלות מדביקות, סם מות, שנאה כבושה לבני שם, יותר
בהיר, לבני עבר, אך אין לכם די אונים להגיד לנו בגלוי את
מחשבותיכם, בסתר; אך לשוא תכסו את הספחת בכשרכם החטאת,
בנגדי ה„אנושיות“!

— אנכי אפשיטם ערומים, ובאצבעי אראה לכם את המחלה
המדביקה אשר נטמנה בכשרכם החטאת, בכלכם כאיש אחד
נדבקה הצרעת הממארת הזאת!

— אל תרגזו „חברים“! לא ככם, חס ושלום, האשם, לא
אתם הטמיאו את נפשותיכם, חס מלהוכיר! ירושה היא לכם!
את הסם הזה הרביקו בכם הוריקם, קרוביכם, מכיריכם, מוריכם
וכהניכם! את הסם הזה מצצתם משדי אמכם; אך הוא בא כשמן
בעצמותיכם ולשוא תכסו בצעיף „אהבת האדם“! פניכם יענו
חטאת נפשיכם, על מצחכם חרות עינכם!

— ידעתי אתכם הדק היטב, ידעתי אתכם משכבר הימים,
בעוד הייתם תלמידים כלשכה הקודמת להראשונה, כלשכה
הראשונה והשנייה וכו' וכו' עד סוף כל הלשכות ועד קץ הלימודים
כבית הספר הגבוה! פה נסתלקה מכם תקופת הפנים האמתים,
והתחילה תקופת הלוט—חג המסכה!

— ידעתי אתכם בעוד הייתם „ולדים נחמדים“ „מלאכי ה'
צבאות“, עת ישבתם על חיק אומנתכם הגסה והוא הראה לכם
באצבעה: ראה „מלאכי“ פה עבר „זיד“ ושם עוד „זיד“, והנה
עוד שנים, שלוש, ארבעה „זידים“ ביהר ...

— מי עבר פה? אמור מלה, „מלאך נחמד“! ...

— „זיד“, „זידים“ יענה ה„מלאך“.

— כן, כן „מלאכי“ החכם! הזידים הן מכרו את משיחנו!
ומי ענה את המשיח?..

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

— „הזידים“! יענה „המלאך“.
— ופה החלה המחלה.
— ואם המלאכים אמרו כן, מה יאמרו הנפילים?
— הנפילים בכלל לא ידברו, אך נגה און ונשמע מה
יאמרו בני הנפילים?
— מעשה כאנקיטה אחת שהיתה בין תלמידי האנסטיטוט
הטיחנולוגי בפטרבורג הכירה בקץ שנת 1909.
— מה ענו בני הנפילים על השאלה:

„ביצד אתם מתיחמים אל שווי-זכויות היהודים? ...“

— המה ענו בגלוי ולא בסתר, כאבותיהם, וטוב עשו:

שְׁלוּשִׁים וְחֲמִשׁ אַחֲוִיזִים קְדָמָם,

אַרְבָּעָה אַחֲוִיזִים סְדִי"ם,

שְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֲוִיזִים סְדִי"ם,

שְׁמוֹנֵה אַחֲוִיזִים אֲנֶרְחִיִּים

עָנוּ וְאָמְרוּ: „לאו“!

בְּגִלּוֹי וְלֹא בְּסִתְרֵי,

וְאִם בְּרָא כְרָעָא דְאֵב-

דְאֵב שְׂאָכֵל בּוֹסֵר,

וְהַקְהִינָה שְׁנֵי בָנִים

אֵךְ בְּלִי מִסְכָּה עַל פְּנֵים.

— אלה המה אוהביך ישראל!

— זכות אחד יש לי ללמד עליכם חביבי: אתם לא הייתם

ב..... כפורעים! תגן עליכם הזכות הזאת..... ובא לציון גואל!...

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעם.

О, отецъ! Потуши это пламя огней,
И кота отгони отъ постели моей...
Кто то петлю опять затянулъ мнѣ на шеѣ...
Какъ избитое тѣло мое все болитъ,
И чего это братъ мой такъ странно глядитъ?
Все въ огнѣ предо мной, о воды поскорѣй!

Дочь моя! Ни кота и ни петли здѣсь нѣтъ,
Свѣчка тусклая льетъ свой мерцающій свѣтъ,
Братъ больной у знакомыхъ томится, страда-
етъ,
Ты лишь бредишь опять и страшишь меня ты;
Ты закрыла глаза, поблѣднѣли черты...
Это жажда тебя и томить, и терзаетъ.

О, отецъ! Не хочу я по лѣсу гулять —
Могутъ змѣи меня въ томъ лѣсу напугать,
И страшитъ меня тамъ вой звѣрей въ
непогоду...

О, возьми же меня на колѣни скорѣй,
Ты согрѣешь меня нѣжной лаской твоей...
Не возможно мнѣ пить эту горькую воду!..

Дочь, родная моя! Успокойся, усни,
И уйдутъ далеко эти мрачные дни.
Я тебя убаюкаю лаской моею,
И тогда, со взошедшею новой зарею,
Утолишь свою жажду ты чистой водой...
О, какъ скорблю я и душою болѣю!..

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעם.

КРИЗИСЪ.

(בין המצרים).

Переводъ изъ 4-го тома "שירי יצ'ר", Ф. П. Гутурба, учителя Кіевскаго
Екатериинскаго реальнаго училища.

Посвящается Аннѣ Исааковнѣ Блохинѣ [урожден. Розетъ].

Дочь моя! Отчего не смыкаешь ты глазъ?
Лучъ заката давно поблѣднѣлъ и погасъ,
А ты вся разметалась на жаркой постели—
Вѣдь ты бредишь опять, твои щеки горятъ,
Что за скорби тебя въ этомъ мракѣ томить?
И чего вдругъ глаза твои такъ заблестѣли?

О, отецъ! Кто съ ножемъ въ изголовьи стоитъ
И чего на меня онъ такъ страшно глядитъ?
Отчего это мать моя горько рыдаетъ?
Что за старая нищая здѣсь предо мной
Въ яркомъ свѣтѣ огня предъ горящей плитой?
И чего это жажда меня такъ терзаетъ?

Дочь моя! Здѣсь одинъ только я предъ тобой,
Я чела твоего прикоснулся рукой,
Никого у твоей я не вижу постели,
Вѣдь въ больницѣ давно твоя бѣдная мать...
Вотъ напейся воды и забудешь опять
Эти страшные сны, что тебя одолѣли.

חליפות מכתבים עם המשורר יהל"ל.

לזכרון חג יובלו של חמשים שנה לעבודתו הספרותית
תר"ך—תר"ע. 1860—1910.

1 יאנואר 1910

יהל"ל, ידיד יקר! מפי חתנך נודע לי כי... כי גם שאול
בנביאים, כי גם אתה כמני חלית במחלת „אבני המרה“. זאת
תורת יודים לעולם ועד, לשטתו של לוצמא: „לשנים יכה חלי
אחד“ (מגדול עז). כף אל כף, רע! ידך, ידידי! צרת שנים—מעט
נחמה! ידע תדע כי אנכי, בעזרת אל שדי, מומחה אני לאותו
דבר, ולא מומחה בלבד כי אם גם חכם ובעל יועץ גדול בחכמת
האבנים האלה, ממש כמו שנאמר: „וידבר על העצים ועל
האבנים“. כי מי עוד יותר חכם מבעל הנסיון בעצמו „וכבדו“
(בצורה, שפרושו לעבער בלע"ז)? אלא מה? שאחרי כל העצות
„מצדו“ (ממש) יש לבוא לקיוב ואגב אורחא לשמע גם עצה
מפי בעל עצה שנוי „גם כן“ חכם, כמו הפרופיסור אבראזצאוו,
אשר הוא „גם כן“ בקי בהלכה, ועד העת ההיא הא לך
ידיעותי ובקיאותי:

(א) האכילה. חומר האכילה: הגים צלויים ומבושלים,
ממולאים ובלתי ממולאים, אך למע"ה בלי פלפלים ובצלים וכלי
חומץ, במקום חומץ קח לימאן, המותר אפילו לדעת בית שמאי,
ובלי כל מיני בשמים חריפים; מרק של דגים, בשר לבן לא שמן,
מרק, כל הדיוסות שבעולם, חלב, גבינה פשוטה, אך הם
מלהוכיח גבינה הולאנדית וכדומה; פירות מבושלים באש או במים;
אינם מבושלים אסורים לגמרי; לחם לבן.

(ב) עתות האכילה: בשעה 7 בבקר — חלב חם,
בשעה 9 — ארוחת הבקר מדגים או גבינה וחמאה מעשה מרקחת,
בשעה 12 — חלב חם, בשעה 2 — ארוחת הצהרים מדגים ובשר
לבן, בשעה 4 — חלב חם, בשעה 7 — ארוחת הערב בלי בשר,
בשעה 9 — חלב חם, בשעה 10 — עלה על משכבך.

(ג) איכות וכמות האכילה: בהרחבת הדעת, בשקט
ובמנוחה (כן גם יהיו כל מעשך) לא לשובע ולא לרוון, במתינות
היותר קרובה לשובע, אך לא לשובע ממש.

(ד) השתייה: שתיה של חוב גמור, העומדת ברומי של

קובץ שירים ומאמרים מאת יצחק ראזעט.

О, отец! Мнѣ опять уже легче дышать,
Перестала меня эта жажда терзать,
И мучительный пламень въ груди угасаетъ,
Отдыхаю я вновь истомленной душой,
Лучезарная дѣва съ улыбкой святой
Урну съ чистой водой предо мною склоняетъ.

Дочь моя! Эта дѣва отраду несетъ:
Отъ болѣзни она и печали спасетъ,
Въ этомъ яркомъ сіяньи лучей появляясь;
А въ сосудѣ хранится живая вода;
Исцѣляетъ та дѣва печали всегда,
Съ этимъ символомъ жизни средь насъ
появляясь.

Кіевъ,
16 Октября
1907.

עולם החולה במחלת „אבני המרה“, אשר ערכה היא למעלה מכל הרפואות שבעולם הזה, האלף והתיו של המחלה — הם מִי־קארלסבאד ממעין הישועה „באר של הרחיים“ Mühlbrunn בלע״ז. וזה דת השתיה:

קנה לך תבה של חמשים בקבוקים מים האמורים לעיל (מקחה בקיוב אצל הרוקה זיידעל 24 ר״ב) ושתה בקבוק ליום, בקבוק ליום בזה הסדר: בבקר השכם, קודם כל האכילות והשתיות, אפילו קודם „מורה אני“, בעודך על משכבך — שלישי של בקבוק שלם (כצנצנת וחצי), השלישי השני כחצי שעה לפני ארוחת הצהריים והשלישי השלישי — בערב כאשר תעלה על משכבך, ממש קדם השנה, בין „המפיל חבלי“ ובין השנה גופא. את שעור השתיה צריך לשפוך אל תוך צנצנת של עמאל (לבלי תשבר מקר והום יחדו) ואת הצנצנת המלאה הזאת צריך להעמיד בכלי שני העולה בגדלו על הראשון והמלא רותחין (לא על גדותיו), ונמצא כי המים אשר בצנצנת יתחממו עד כדי חום של טהיי (המים הללו ממקורם יצאו רותחים) ואזי תשתה את השעור הזה קמעא-קמעא, מלא-לוגמה, מלא-לוגמה כמשך ל' רגעים. שתית השעורים של בקר ושל ערב צריכה להיות באופן אשר אבאר להלן.

שתית טהיי וקאפע רשות ולא חובה.

אסור לאכול ולשתות: בשר אדום, בשר שמן מאד אם גם לבן הוא, ירקות מכל המינים ושאר ירקות, מרור, חזרת, פלפלים, בצלים, שום, חרדל וכדומה—אסורים בכל יראה ובל ימצא; פירות בלתי מבושלים כאש או במים אסורים בהנאה; יין שרף, יין גפן, שכר וכל משקה חריף—מאן דכר שמיה.

ה) ואחרון אחרון חביב ונכבד למאד מאד. רפואה בדוקה ומנוסה אשר יעשה אותם החולה במחלת „אבני המרה“ ושב ורפא לו — זהו חמימים (припарки). וזה משפט החמימים: תפר לך שני שקים של בד לבן עב וטוב, חמש וורשקאות ארכם וחמש—רחבם, קח קמח-פשתים (льняная мука) ד' ליטראות ועשה בצק בצור (густое) ומלא את השקים עד אפס מקום וסתום את ה„גולל“ על ידי תפירה הדוקה, שים את השקים במחבה גדולה מלאה רותחים, הרותחים לא יחממו את השקים כל כדי צרכם אם גם רותחים הם, ע״כ צריך להעמיד את המחבה על האח עד אשר יעלה החום של השקים לעילא ולעילא מכל תשכתא, אז תעלה שק אחד מן הרותחים ותכרכהו בתכריך בד כפול או כפול כפלים,

או גם ארבעה וחמשה, לפי מעלות החום, שלא יכזה הכשר, והניחהו על צדך הימיני במקום הכבד וסרח העורף יכסה גם הסכיבה, וכאשר יתקרר האחד (במשך שעה), אזי הוצא את השני והניחהו על מקום הראשון ג״כ כמשך שעה; זאת תעשה בעודך על משכבך בבקר השכם, ובערב—בעת אשר תעלה על משכבך.

שעורי המים הקארלסבאדים אשר עליך לשתות בבקר ובערב, תשתה בעת אשר החמימים עליך, — זאת אשר דברתי, כי השתיה בבקר ובערב אבאר להלן — אך בעת הצהריים תהיה השתיה כפשוטה בלי פרושים מן „הצד“.

ו) אל תעשה מלאכה כבדה, כמו להרים משא בידך אם גם המשא הזה יהיו נכדיך, אשר תרימם מעל הארץ לחבקים בזרועותיך; צעדיך יהיו מתונים, אל תסע במרכבת סוסים על רצפת אבנים, כי הנסיעה על רצפת אבנים היא תולדה דרקידה והרקידה אסורה לכל הרעות.

ז) אל תתרגש יותר מדאי, אל תתקצף, אל תדבר הרבה, על תרים קול יותר מדאי וכו', כי כל אלה המה הגורמים של אבני הנגף האלה. במלה אחת: מנוחת הגו והנפש בכל פרטיה ודקדוקיה.

ח) כאשר יעברו שנים ולכל הזוהר שלשה שבועות בנסיונות האמורים לעיל או יסורו מעליך כל כאב ומדוה, אז גם אתה מצדך תעוב את המים ואת החמימים לשנים או לשלשה שבועות ואח״כ תחל מחדש, וחזרת חלילה עד עת הקיץ ואז תסע לקארלסבאד אך פעם אחת אשר תשים קץ למחלתך ותחדש כנשר נעורריך.

ט) על דבר ההפסקה לפרקים אשר רשמתי לעיל, במה דברים אמורים, אם לא תרגיש אף שמיץ, אף זכר לטיט, אף כאב דק שבדקים, אך אם עוד תהיה השערה קטנה לכאב, אף גם כאב מדומה—אז לא תעשה כל הפסקה עד אשר לא ישאר כל שריד. אני עבדך, למשל, לא עזבתי עוד את הענויים אם גם כבר עברו כששה חדשים מיום החל הנגף, כבר הריקתי כמאה בקבוקים מים וכה אשתה ואהיה מתחמם עד הנסיעה לקארלסבאד.

י) וזאת התורה אשר למדתי בבית מדרשם של STRÜMPER, MEINY ואבראזצאב אשר יעשה אותם החולה במחלת אבני המרה וחי.

כה לחי

אחיך אנכי בצרה, ידיך יצ׳ר.

26 יאנואר 1910

ידידי יצ"ר, אוהב מהר לב!

לא מצאתי און לי עד כה להשיב לך תודתי על מכתבך היקר מראשון הזה. ועתה אשר התחוקתי לקחת עמי בימיני לא אמצא די מלים להודות לך ולברכך על דאגתך לי והשתתף בצערי.

מכתבך בא לידי כמציאה בהסח הדעת.

בהסח הדעת! אמנם כן. כבר נואשתי מטוב, נכרתה מלבי אמינה בכני אדם ואבדה לי כל תקוה למצא אח בצרה ועונה בעת רעה. רואה אני את עצמי כערער בערבה, בודד עוזב ושומם, אין דורש ומבקש לנפשי ואין זכר לי עוד בחיים ובספרות. ולו אבד רוחי ובטל מעמי, כי אז הצדקתי עלי את הדון, אבל הנני מלא חיים, רוחי חדש עמדי, חי מרגיש ומתעורר לפעלה—ואין קורא בשמי, אין עונה ואין פונה. קורא אני בעברית מ'ע אחד—"הזמן", שאני משלם מחירו ומכל המולי"ם והעורכים אין מי אשר יזכרני ויפקדני ואם כי לרגעים הנני מתעורר להגיד משפטי, לחות דעתי, להביע הגיון לבי, אך עלי לעצור במלין, כי לא הסכנתי לדפק על דלתי המולי"ם כי יאספו דברי ולא אוכל להשפיל נפשי להמצא ללא הרשוני. ובעצרי בקרבי הזמן רגשותי ומחשבותי ובשבתי במדבר לא אדם, מאין אף איש אחד לשוחח עמי בנוגע לספרות ולחיי הצבור, תסכל נפשי לחץ ומועקה, רקב עצמות ושבר ברוח והנני מלא זעף ומררות. —עד כמה נשכחתי כמת מלב שפטה נא בעצמך: בהיותי בקיוב בחג הפסח הראני ידידי מר קאמיאנסקי מאמרו ב"הבקר", ע"ד מוסד היודאיקה, ופורט שמות המוסדים: שולמאן, ווייס בערג צייטלין ואותי לא זכר אף ברמז; ועליך לדעת כי אנכי והמנוח צייטלין יסדנו את היודאיקה, סבבתי על פתחי יהודי קיוב ואספתי כפרים, נתתי שמה גם הרבה מספרי, במשך שנים רבות שלמתי תרומת חבר 5 רוב"ב לשנה, עמדת על משמרתי לילה אחד בשבוע, יסדנו וכתבנו החקים וההנהגות, וזה, ווייסבערג, לא התערב במאומה, כי אם אחרי שנות מספר להיודאיקה היה בא לקרא במ"ע או לדבר עם מכיריו — והוא בין המיסדים!! ואנכי ושמי לא יזכרו ולא יפקדו! — במ"ע, אדעס-נאוואסטי" קראתי מאמר ע"ד סמאלענסקין למלאת כ"ה שנה למותו. ומזכיר בכבוד את עזריו התמידים ב"השחר"; את גארדאן, את לילינבלום (הוא כמשך יב' שנות השחר כתב שני מאמרים) ואת ברוידעס (לא כתב ב"השחר" מאומה

והיה מרודפי סמאלענסקין וצורריו בעברו ב"הבקר-אור" לאב"ג) ואותי, אשר כל כחי נתתי להשחר ואשר קוראיו נשאוני על כפיים לא זכר ולא פקד! היעמוד לב?

איפה יש סופר גדול או קמן שלא ברכוהו במלאת לו חמשים, ששים שנה להיו או חצי יובל או ל' או מ' שנה לעבודתו בספרות? ואנכי שעבדתי חמשים שנה ואשר כבר עברו גם ששים וחמש שנה לחיי ואשר לא אוכל לאמר כי הנני מן הפחותים, מי זכרני ומי העלני על לבו? וע"כ גבר יאושיו ומכאוב נפשו ובהיותי שקוע ביאוש בהכרה מרה כי, "מוזר הייתי לאחי", עזוב ומשלך כנצר נתעב והנה מכתבך! מכתב של חבה יתרה ודאגה לנפשי: החיתני, אוהב טוב, ולא אנסה להודות לך כי לא אמצא די מלים, ובנוגע לעצותיך הטובות, אפונה מאד אם אוכל למלאותן. כל הדברים אשר רשמתי לי אפשר לאדם למלאות רק בהיות לו עזר כנגדו: אשה, בן או בת, או אח, או קרוב ומודע ואני בודד הנני ערער בערבה! ולא זאת בלבד כי אם צרתי בצדי, צרה גדולה אשר תצעדיני למשואות: הלא ידעת אם לא שמעת, כי אשתי חולה זה כשנתיים והיא "מת-חי", ומחלתה היא פלצות המח והלב שבאו לה לרגלי מחלת עצבים זה כשלוש-עשרה שנה). היא מרגשת ומבינה, אך לשונה לקויה, רגליה כבדות, לא אבין מה שתדבר, היא תיכב וגונחת ותאנק יום ולילה; הבאתי מקיוב אשה משרתת אותה ועליה להאכילנה ולהשקותה, להלבישנה ולהנעילנה, לנקותה ולרחצה ולהפוך משכבה. והאשה—אשה מבישה וקולנית ותמרר חייה וחייו; ואני בכל שעותי הפניות נרצע ורתוק להחולה האמללה, וגניחותיה ויללותיה תפלחנה כבדי, לא אוכל למוש ממקומי, לנסוע לקיוב או למקום אחר, פן תכבד יד הארורה המשרתת על אשתי ומיום עד לילה תשלימנה, ואני לא הסכנתי ולא אוכל לעשות לנפשי מאומה, אינני בקי בהיות הבית, כי הכל, הכל מלאה אשתי האמללה, אשר דאגה לי בכל משך חייה, ועתה עלי היו כלנה, ומררתי תשפך לרגעים, והמשרתת השניה היא שפחה כפרית, אשר לא תדע רק לחלוב הפרה ולנקות הרצפה, הדיוטית ואטומת מח. ומי אפוא ישמור עלי למלאות הכל במועדו הראוי, מי יכין החמומים, ומי יטפל בי לשמור עת האכילה והשתיה? ולכן אחבה עד אחר ימי הפסח, אשר אז תבוא אלי בתי והותה לי הרוחה.

בדברים רבים לא אוכל למלא אחרי עצתך, למשל: לא אוכל לעלות על משכבי בשעה העשירית, כי מילדותי הסכנתי לאחר

שבת, וכל קריאתי—בלילה, ואם לא אוכל קרוא ספר ולהתגלגל על המטה בלי שנה, מה בצע בחיים כאלה?

ואתה, אוהב יקר, אם נמצאת לי כענב כמדבר אל תעזבני נא, הורני נא אם מותר לי לטיל שעה או שתים, אם מותר לי לנסוע בפאעטאן שאינני מרגיש בו נדנוד. אוכל אני בשר שור כי את העוף לא אוכל שאת, חגור אני על בשרי תכריך צמר טוב והנני בו יום ולילה. — זכרני ופקדני ואל תעזבני!

עוד הפעם תודה גדולה וברכה מרבה על העבר ובקשה לעתיד. ושלום לך מאת אוהבך מכבדך ומברכך שבע ביום.

יה"ל.

ידידי יה"ל.

מכתבך לא רק שקבלתי, כי אם אכלתי וירד עמוק, עמוק אל תוך חדרי לבבי ויך ויפצע את בתרי כתלוי ימין ושמאל, כאשר תפצע „אבן המרה“ את כתלי חדרי בטן; אנה לקח „מי שאמר“ יסורים כאלה? מצד אחד—מת-חי, מצד שני—חיים מרים כמות, מדוי הגוף וענוי הנפש והיושב בשמים ישחק! הווי הוא תורה? הווי שכרה? ...

מכתבך זה, ידידי, לא יבוא בקהל המכתבים המונחים בשלוח תחת מפת השלחן, לא ולא! מכתב היסתורי הוא! היסתוריה של משורר עברי! ראשית כל מסרתיו תכף למר קאמיאנסקי בכדי למסרו לאחרים מסופרי קיוב לעין בו כבראי מלטש ולראות בו כלימת עולם על פניהם ועוד גרוני נטוי להרים כשופר קולי באספת חובבי שפת עבר, אשר תהיה בקרב הימים (ואולי היא האחרונה לפי הוראת „טורי הזהב“ מהרב של הרבנים....) ועוד ידי נטויה להדפיס את מכתבך, ברשותך או אפילו שלא ברשותך, למען ידעו דורותינו....

בקשה לי אליך: אולי יש אתך איזה מאמר או שיר אשר כתבת בפעם הראשונה לימי חייך, שלחהו נא אלי, כי נחויץ לי הדבר מאד; גם נחויץ לי לדעת תולדותיך לכל פרטיהן: כמה ימי שני חייך וכו', וכו', וכו', ואם יש בידך להמציא לי לאיזה זמן את כל ספריך ומאמריך בלי יוצא מן הכלל, אזי מה טוב. עשה כל מה שביכולתך למלאות את בקשתי זאת.

חבל על אשר לא תחפץ להוציא אל הפועל את התרופות למחלתך. אמרתי: לא תחפץ בקו תחת המליץ, כי לא אאמין לקול הפראזע שלא תוכל למלאתם: לשלם למשרת או למשרתת עוד עשרה או חמשה-עשר רוב"כ לחדש—זאת תוכל, ואם גם יעלה לך הדבר למאה רובלים—גם כן אין סכנה. הן הדבר בנפשך הוא, וכל אשר לך תן בעדה! גם זאת לא נכון תדבר: „לא הסכנתי“, „בוה קצה נפשי“. דברים כאלה נכון לשמע מפי עוללים ויונקים. עוד הפעם—התרופות האלה בנפשך הן! עור בעד עור! ואם לא תעשה אותן עכשו—תעשן מחר, והרוח יהיה ברבית וברבית דרבית אשר תשלם למחלתך כפר עצלותך. ראה נא: אנכי הייתי חולה מסכן, אבל לא עצל ומחמת אי-עצלותי הנני הולך וחולם, הולך וחולם ואקוה שאחר קרלסבר אחיה בריא אולם. אם את בשר העוף „לא תוכל שאת“ (גם נכדי יאמר כן) אכל בשר עגל ושה, צב, ואיל, ומי אמר לך, כי אם תעלה בשעה 10 על משכבך למען התחמם לא תוכל לקרוא בספר? שכב והתחמם וקרא כאות נפשך אפילו עד עלות השחר. גם לטיל במרכבה, שאין בה משום נדנוד כל עיקר—מותר, אך ראה הזהרתך, שתעשה את התרופות האלה לכל הפחות במשך שלשה שבועות, ותפקחנה עיניך, ואז תראה עם מי הצדק.

בתחלת הקיץ—העט לקרלסבר.

הנני שולח לך את קונטרסי „בקרת ל„המוחרם“ של אנדריוב.

היה שלום

המצר בצרתך

יצ"ר.

P. S. עודני כותב את הטורים ופתאם באה אלי השמועה, כי מתה אשתך, הנני משתתף בצערך החדש. התנחם ידידי כי טוב מת מת ממת חי. טוב יום מיתתה מהימים האחרונים של חייה. ינעם לה עפרה מנעימת החיים המרים אשר סבלה בשנותיה האחרונות ואתה חזק ואמץ, כי עודך נחויץ מאד ל„החלל גדול אין קץ“, לעמנו הגוסס. — חתנך אמר לי, כי תבוא במהרה לקיוב. המחכה לביאתך. הנ"ל.

2 מארט 1910

מר יצ"ר, אוהב מהר-לב!

אתמול שלחתי אליך הבילה, שבה רשימת שירי ומאמרי, שירים שונים שלא נדפסו ועוד מכתבים אחדים שלי, מהם שנשלחו ונעתקו ומהם שלא נשחו מאיזה סבה. מן השירים ששלחתי אין לי שום העתקה וע"כ יהיו נא שמורים אתך, והיה אם לא ידפיסום תשיבם בטובך אלי. שירים כאלה ישנם עוד אצלי למכביר, אך כעת כבר ממני לחפש אהריהם. האומאביוגרפיה אחל לכתוב כאשר תסור מעלי הרוח הרעה ואתאושש מעט.

שיום שלום בשמי לרעיתך תחי' ולבנדך ורעיתו וביחוד לנכדך אשר תכונות משתפות לשנינו ב"איני יכול ואיני רוצה" ועתה נוספה עוד תכונה משתפת לשנינו, כי אוהב אנכי את הנפשות ההן שגם אתה אוהב אותן.

בהחבילה יש ספרי "דניאל" אשר בטובך תמסרהו למר באגוסלאוסקי.

את המים אני שותה ואת החמימים אני משים רק בלילה. רוחי מדכה מפני הבדידות, כי אין עמי איש כלבבי אף אחד.

היה שלום וברכה וה' יגמלך על טובותיך עמדי. אוהבך יה"ל.

חביבי ויקרי יה"ל!

כל ימי התפללתי, לב טהור ברא לי אלהים" ומהיום והלאה אחרל, כי שמע ה' את תפילתי ובקשתי נתמלאה על ידך, כי זה בפעם השניה תכנני בשם "מהר-לב" והשם הוא העיקר בימינו, כמו הדרש אשר תפש מקום יותר חשוב בימינו אלה מהמעשה, מנין? ת"ש מאגדהנו ה"חביבה" אשר הסתפק בדרושים, והמעשים—ממנה והלאה, כי עד היום לא אדע דבר מאשר "יעשה", כביכול, בהועד הפרטי, או כאשר יכנוהו לצני הדור "הועד הפועל". בנוגע לחג יובלך, כמדמה לי תהיה אספה כללית קודם הפורים, אשר או יפילו פור הוא הגורל על דבר הוצאת ספרד:

ולעת עתה הנה האביב עומד אחר כתלינו והכל הולך לאשורו: ה"חובבים" יחבבו את ה"חובבות", תורים ובני יונה יתנו אהבים ויש אשר לא יסתפקו רק בתנאים בלבד... כי מחמת שהעופות אינם זקוקים לצניעות, המה יוצאים עדרים עדרים, ומגלים בפרהסיא איש את ערות אחותו, ובפומבי המה פרים ורבים כבני אדם של יושקוויטין ממש.

החבילה קבלתי, את ה"דניאל" מסרתי ואת כל הכתבים בלעתי בלילה אחד כככורה בטרם קיץ: אל השירים אשר כתבת בשנת תר"ך שמתני לב ביחוד יתיר, כי עליהם אבנה את מגדלי אם לא ישא אותם הרוח להפריחם באויר העולם. את תולדותיך כלה במוקדם היותר אפשרי, אך לא על חשבון בריאותך.

כבר הגיעה העת לירוק על הבדידות שאתה קובל עליה. מה זה בדידות? טובה הבדידות מחברת אנשים בימים אלו, אשר תראה והשמע ביניהם רק... אך עצור במלין טוב מלדבר אמת.

כפי שאוכל לשער כבר פסקו המכאובים בצדך, אבל התחמם ושתה עוד כשבועים. לבריאות הבט וגם הפן ליצ"ר.

P. S. ב"ב וביחוד ה"איני-רוצה" ישלחו לך את ברכתם שלום. היה בטוח, כי כתביך יהיו שמורים עמדי עד עת מצוא ואפילו לאחר מותי תקבלם בתכלית השלמות. הנ"ל

9 מארט 1910.

12 מארט 1910.

ידיד נפש, בר לבב ויקר רוח יצ"ר.

ממכתבך נראה כי דבר החג מוטל בספק, ובוזה הלא יהפך לי החג לחגא, אחרי כי כבר נודע הדבר ברבים ויעש לו כנפים ועתה יעוף כצל עובר וכדי בזיון! וזה יעצר בעדי מכתוב תולדותי, אשר דבר כזה בעמל ויגיעת בשר ונפש דורש דעת צלולה ומעלות רוח. ולבד זה רוחי נכאה מאד (פה נשמטו דברים שלא מן הענין)

לבי נשבר ורוחי נבקה מעצר יגון.

כבר צברתי ואספתי כל המכתבים שכתבו אלי סופרים אנשי השם ועוד מעט אשלחם אליך, אפטרופסי הטוב, ולקחת לך מועד לעבור על המכתבים ותמצא בהם חפץ מענין רב בנוגע אלי בפרט ולמצב הספרות ועניני אחינו בכלל.

הודיעני נא את כל אשר יש לך להודיעני ושלום ואהבה לך מאת אוהבך הנאמן יה"ל

המשורר יהל"ל היום

שנת תר"ע

שנת החמישים, יובל שלם, לעבודתו הספרותית.

י. כ"א

המשורר יהל"ל לפניו

(שנת תר"ן)

י. כ"א

ידידי החביב עלי מאד יהל"ל!

מכתבך מן 12 מארט המלא יאוש קבלתי. יאוש, ידידי, אסור מן התורה וכל המתיאש אין לא חלק בעולם הזה; הגע בעצמך: מה אנו ומה חיינו? עפר אנחנו במותנו, קל וחמר בחיינו! ולמה נתיאש מעולם שכלו עפר? ננשק את העפר, נחבק את האשפתות עד הרגע האחרון, אחת היא, אם יהיה פלוני צורר היהודים, או בן פלוני—צר ואויב כהמן, האם יוסיפו או יגרעו מן העפרות והאשפתות אשר אנחנו מתגוררים בהם. הבט על כל אלה כמבעד אצבעותיך ורוק בפני העולם כלו ואך את נפשך שמר.

אתמול מסרתי מודעה בכתב להועד הפועל ע'ד הצעתי שנתקבלה פה אחד בהאספה הכללית העברה של אגדתנו (ביום 14 בפיווראל), ובקשתי שיומינוני להאספה הפרטית אשר תהיה קודם האספה הכללית (בעוד שבוע לערך, כי קודם הפורים לא היתה אספה (מפני ש"הקונקורדיע" לא היתה פנויה), אך היה בטוח כי לא אחיה כרבים מאחינו אשר בידים דברו ובפיהם מלאו. אנכי אעשה בידים את אשר החלתי בפיו ולא אנוה עד אשר אוציא את חג יובלך מכח (נ"א בכח) אל הפועל.

שלח לי מהר את תולדותיך ואת יתר הכתבים והודיעני אנב אורחא את פעולת החמימים והמים וכלאחר יד גם את מצב בריאתך.

ידיך החפץ בך יצ"ר.

15 מארט 1910

יקורי יהל"ל!

את החבילה הגדולה קבלתי והנני מתחיל לסדרה קמעא קמעא ביחד עם באנוסלאווסקי. אבל מה שלומך? הן את החבילה קבלתי בלי שום מכתב; שתקת כאלו מלאת שלושים יום קודם ה"סדר" מלא-לוגמך של ארבעים וארבע כוסות מיון גפן של פסח טוב ומוכרח במקח השוה, האסור לך אפילו בפסח, ואין קול ואין עונה! הגע בעצמך, שתיקה זו מנין?

האספה הכללית של הובכי ש"ע עוד לא היתה מפני מעם לא חסר מעם: היושב ראש שלנו יושב זה כירח ימים בעיר המלוכה לרגלי ענינים העומדים ברומו של עולם עם ישראל;

אמת הדבר: כי לא ברומו של כל ישראל, אך ברומו של חלק מהם, כדומה למשל יושבי ק"ק קיוב; אך גם זה אמת: כי לא של כל יושבי קיוב, אך גם בן חלק מהם, כמו למשל סוחרי-סחר, ועוד הפעם קצת אמת: כי לא על כל סוחרי-סחר, בקיוב הכתוב מדבר כי אם על חלק קטן שבקטנים שבהם כמו—איש אחד, והאחד הזה הוא, הוא היושב-ראש שלנו, ובלי יושב ראש מה אנו, מה חיינו ומה אגודתנו?

אתמול שלחתי הצעה בכתב. (מעין ההצעה אשר הגשתי לאגודת חובכי שפת עבר) להועד הפרטי של האגודה הספרותית „Кіевское Еврейское Литературное Общество“ אשר מזכירה הראשי הוא מר סירקין, איש אוהב עמו ושפתו באמת. אולי תבנה הצעתי הראשונה מהצעתי השניה. נחיה ונראה מה יהיו הלומותי.

שמעתי מאחורי הפרגוד כי תבוא לחג הפסח לקיוב, יישר כחך בדרך הזה. קח אתך את.... את תולדותיך.

ידיך יצ"ר

2 Апрель 1910

5 אפריל 1910

יצ"ר בחירי רצתה נפשי!

יחד עם החבילה מסרו לך מן הפאסט מודעה ועל הקופאן שם כתבתי אליך מכתב גדול בערך. ואתה לא שמת לב לזה, כנראה, ובכך לא קבלת מכתבי ואנכי הייתי שרוי בצער בחשבי כי זועף הנך עלי על כי העמסתי עליך האגרות!

בני מפ"ב כותב כי באחת האספות של חובכי שפת עבר נדברו על אדותי ונדעת רבים עלתה לחג את יובלי בפ"ב או בווארשא, אך אחרים הסכימו לחג בקיוב וכן דעת הרב מאוע ממאסקווא, כי המקום הנבחר לזה היא קיוב ולכן גם אתה השתדל כי יהיה הדבר בקיוב מקום שם עבדתי ושם המה ילדי.

שתית המים נגמרה וטוב לי עתה מאו, אך עוד אחוש כאב בצלע הימנית. הנה בא האביב להשיב נפשי ויוכל היות כי עתה אמצא און לי לכתוב, כלומר לרשום מעט מתולדותי. ואתה וכל אשר לך שלום ושמחת כהנך ובכל הטוב אשר נתן לך האלהים כברכת אוהבך הנאמן. שים שלום לה' באנוסלאווסקי. יהל"ל.

חביבי יהל"ל! כך הוי— לא שמתי לב להשובר של הכרטיס המלוח את החבילה ובצפיתי צפיתי למכתבך ואין. אשמח מאד על אשר גם בפטרבורג עלתה שאלת יובלך על שלחן החובבים. אדמה כי זהו מעשה מר ולטופולסקי אשר ישחה עוד שם ובא במשא ובמתן עם החובבים דשם. אם הדבר כן או אברך את ישיבתו שם אם גם יגרום בזה הפסד מרובה לחובבי קיוב אשרו ישרו כחמץ שעבר עליו הפסח בלי אספה.

ואתה ידידי הנני גוזר עליך שתבוא לחג הפסח קיובה לכל הפחות לימים השניים והשלישים (שלישים לרבות הפסחא שלהם) כי ביקוריך בקיוב בערבי חג יובלך יבואו לך עונג, ולנו—תועלת. כ"ב יכרעו ברך. ה"איני רוצה" ואמו נסעו לאדעססע לחג הפסח ואני ובני נשארנו על הידות: בני—על חוקי רומי, ואני—על הגדה של פסח.

ידיך יצ"ר.

8 אפריל, 1910

יצ"ר ידיך נבחר!

בנותי מבקשות מאתי לבוא קיובה על ימי החג, אבל אנכי לא אוכל לעזוב רבצי וכבר הסכנתי לחיים שאננים ושוקטים ולא אוכל לשאת המון קיוב ושאוונה ולהיות נע ונד מבת לבת הרחוקות זו מזו קצוי העיר. והנה בתי כותבת אלי בשמך כי נחויך בואי קיובה לרגלי יובלי וזאת לא אבין: אם יש תקוה לחג יובלי, מה אתן ומה אוסיף בבואי? ואם ישנם דברים שעלי להשיב עליהם—הודיעני נא בטובך, שאל נא ואגדך. או אולי כונתך שנחויך בואי למען אשכים על פתחי בעלי הצורה, שהדבר בידם, להתרפס ולהתחנן לעשות לי יקר וגדולה, הנה כזאת לא אעשה; אם לעבודתי הספרותית אין ערך בעיני האנשים שבזמן הזה, אבל אנכי לא נקלותי בעיני. ואם נגזר על החי והמרגיש כמוני שישתבח מן הלב כמת—אוד אבל שאולה ולא אפגע אדם. שלום לך ולביתך; שלום, שלום אקרא ממעמקי לבבי והנני אוהבך ומכבדך ומחבבך.

יהל"ל.

27 אפריל, 1910

יצ"ר טוב שלי!

היום מלא שבוע לשיבתי מקיוב ועוד רוחי נכאה ודברי יגיעים. הימים הראשונים שעשיתי בקיוב הצהילו רוחי וירחיבונני עו, אך הלילה האחרון העיב את האור אשר נגה עלי ויכסני בצלמות. הלילה האחרון הוכיח לי כי מוזר הייתי לקוראים אחדים ונכרי לקוראים רבים. — הנה באו מורים מבני ישראל וישבו לפני והדברים נסבו על אדות הצעירים והחדשים. והנה האחד מצא לנכון להורותני כי יש דבר בעולם ששמו פסיכולוגיה וכו' ודבר מה שדבר וזה לי האות כי לא קרא כלל את כל מה שכתבתי במאמרי הרבים ב"המליין" במשך שמונה שנים, אשר רבתי שם עם החדשים, בארתי ובררתי מה היא האמנות, השירה והחרשת. אם צדקתי או לא, אך כי יודע הנני מה היא פסיכולוגיה ומה היא חרשת האמנות זאת יכול לדעת כל מי שיודע אותי ומאמרי אף כמעט. והנה למרבה הפלא ראיתי כי קם האחד ויורני באור המאמר: "ת"ח כל זמן שמוקנים דעתם מתישבת עליהם", כלומר: שהדעת מכרעת את ההרגש, ודבר זה הלא הדפסתי במאמרי "פטיפטים" אך זה בשנתים, וכנראה קרא אותו האחד והגיד כרבים את הדבר בשמו ולא בשמי, עד שנתגלגל הדבר שבא עוד אחד והגיד הבאור הזה לי לעצמי בשמו הוא! ואם כבר נשכח מה שכתבתי לפני עשר שנים ומה שכתבתי לפני שנתים מי זה יזכור אפוא ראשית פעלתי? מי זה יזכור את שירי הסאציאליים, למשל, את שירי "עבד עבדים" אשר כתבתי בעבדי את גבורי ושכרי היה שם לחדש ולהגה מפיו נגרותי מכל מחיה וכלכלה ובכל זאת כתבתי וחתיתי נחלים על ראש בעלי הרכוש ועל אדוני בפרט, עד שה' ליליענבלום נבעת מאד ובמכתבו אלי (תמצאהו בצרור המכתבים ששלחתי אליך) ובתתי לי כבוד על עו רוחי לא חדל בכל זאת להזהירני לכלי אשחק בכדורי אש, וכן קבלתי מכתבים או מאוהבים וכן השתמשו בשירי ההוא אויבים לעורר את לב האדון למען הרעימהו ויניח כי חמתו ינקמת; מי זה יזכור שירי "בשרון המעשה", "קצף אין אונים", "שאלות הזמן" ועוד ועוד ועוד. ומי זה יזכור כל עבודתי לציון בקיוב, את האגדה שיסדתי (שאל את הד"ר ביחאוסקי המנתח, שהיה או תלמיד בית מדרש המדעים—ויגדך) ומי זה יזכור כל מאמרי ושירי לציון! ואיך אוכל לקות כי ישימו אלי לב וישובוני לתזוזה בלבתי הלך וגוע פה בקרן חשכה, בניא צלמות?

וע"כ תלפינה ידי ותכה רוחי יום יום עד כי לא אוכל
לא רק לכתוב מאמרי עיון כי אם גם כבד ממני לערוך מכתב.
ונואש מחיים — הנני קורא לנפשי: שחי = שחי יהכנסו בארון עם
כל שבירי הלוחות. אבל — בכל זאת, עוד רוחי חי ויכול הנני
עוד לחיות ולהחיות עצמות יבשות בבקעת יזרעאל אך דרושה לי
דחיפה מן החוץ, לדעת ולהוכיח כי עוד ימצאו חפץ בו.

היום החלתי לשתות מי קרלסבר.
שיום שלום לירידנו מר קאמיאנסקי ולכל מודיעינו.
ושלום רב ואהבה לבני ביתך, שלום שלום לרחוק ולקרוב.
אוהבך ומזכרך יה"ל"ל.

10 מאי 1910 טמשפאל.

יצ"ר רי הטוב!

מכתבך מן 28 העבר שמור בכיסי ותובע עלבוננו יום יום
ואנכי לא מצאתי און לי להשיב דבר, עד כה גבר עלי השעמום
והיאוש. לבני הומה, רוחי סוער ולא אוכל לאהון בעט ממרת
רוח ועגמת נפש.

ראה הנך אומר אלי בשם הד"ר יאמפאלסקי, כי עלי
להמציא לו חמר מחבורי ומאמרי. כן! הד"ר יאמפאלסקי, האיש
העברי, הסופר העברי מדור הישן לא ידע מה כתבתי! והמנוח
ה' שולמאן בספרו לי בלעג נר את התלהבות הד"ר יאמפ.
בהגיגת יובל הששים של ההדיוט N נ"ע, התפלא או איך לא
פקעה סבלנותו של הד"ר לקרוא מאמרי N רק למען יוכל
להגדילו ולהאדירו ביום היובל לא של ספרות כי אם של שנת
הששים — ואת שירי ומאמרי אינו יודע הד"ר יאמפ. ! ואם באמת
ובתמים הוא אומר כן, הנה אצליך, ידירי, רשימת כל מאמרי
ושירי ובקיוב בהביבליותיקה הלא ישנם כל הספרים והעתונים
והירחונים ויובל למצוא כל חפץ לבבו אם זה הוא באמת חפץ
ל ב ב ו, לא ידירי! רואה אני כי זכרי נמח מלב הקוראים
הישנים וזר הנני להחדשים! — לכתוב להד"ר יאמפאלסקי לא
אוכל, כי איכה אתרפס ואציע ואבקש ואערך ואוכיח — ובי אין
אף משהו ממדות N וכיוצא בו, לירידנו באגוסלאווסקי איש היום
או מחר, ואתה וכל אשר לך שלום.

בכל אותות אהבה אני אוהבך יה"ל"ל.

11 מאי 1910

יצ"ר אוהבי, יקר רוח ובר לבב!

אתמול כתבתי אליך והנה קראתי אח"כ בגליון „קיוב.
מיסל" מן 8 מאי, בהכרוניקה, הודעה על אדות יובלי. הגידה נא
לי ידירי מי הוא המודיע ואם יש באמת סמך לדבריו כי האגדה
מכונה א"ע לחג היובל, או כי כל זה נאמר רק לעורר לבבות
לדבר שאין לו לע"ע כל הכנה.

ובהודיעך אותי דבר אל נכון אחל לכתוב ואקוה לגמור
בקרב את תולדותי ואשלחן אליך.
בטובך תמסור האגרת הלומה בזה לירידנו באגוסלאווסקי.
הודיעני אם נוסע הנך בקיץ הזה לקרלסבר. אנכי שותה
את המים וטוב לי עתה מאז.

הודיעני אם יוסד הקומיטעט? ומתי? ואם יש לי הרשות
לרשום לו לקרוא אל החג אנשים הירועים לי, אשר מאד מאד
אחפץ כי יקחו חלק בו.

ושלום ואהבה לך ולביתך אוהבך הנאמן יה"ל"ל.

18 מאי 1910 טמשפאל.

יצ"ר ידירי הנאמן!

התזכור את המכאובים אשר חלקו בעלי התלמוד לשמשון
מאת דלילה רעיתו אשר הציקה לו עד מות? הם אמרו כי
„בגמר ביאה נשמטה מתחתיו! ומכאובים כאלה הנני חש גם על
ידך, יצירי הטוב! בעת אשר בכל מכ"ע נדפסה הודעת חג יובלי
והנה אתה מחשה ולא השיבות לי על כל מכתבי — ולא כן
הסכנת עמדי. הלא דבר הוא! ובטרם אדע את הדבר ההוא השם
מחסום לפיך אבקש מאתך להשיבני על כל מכתבי אליך ועל
מכתבי הסתום בצרוף מכתב לירידנו באגוסלאווסקי. להד"ר
יאמפולסקי כתבתי; את תולדותי החלותי לכתוב ואתה הטיבה
ברצונך להודיעני אם נוסד הקאמיטעט ומתי יהיה קץ הפלאות.
מי המודיע ל„קיוב. מיסל. „נפשי אותה כי החג יהיה בעת שיהיו בקיוב
האדונים שלי וגם ילדי. גם אזכיר כי מן הישר הוא לקרוא גם את האנשים
אשר אבהר כם אני אף כי בעלי הקאמיטעט אינם יודעים מהם.

ובחכותי לתשובתך הנני אוהבך דורש שלומך ושלום ביתך

יה"ל"ל.

17 מאי 1910

רבי וירידי החביב עלי מאד יהל"ל!

על התאניה והאניה אשר תעורר במכתביך האחרונים אחת אדבר ואותו אענך; גם למשה רבנו, גם להירצל מנהלנו היו חסידים ומתנגדים; אין לך סופר קטן או גדול שלא היו לו מתנגדים קטנים עם גדולים. לפושקין, למשל, היו מתנגדים רבים וביניהם גם פיסאראוי אשר כחש כל עיקר את הכשרון הפיזי של המשורר הכי גדול ברוסיה; לטאלסטוי ישנם מתנגדים אין קץ, לאנדריוב — עד אין סוף, "כלום לפיכך" אנו חיבים לבטל כשרונותיהם מן העולם ולהתאונן כי נשכחו כמת מלב מתנגדיהם? האם הצעירים דהעידנא ידעו את סמולענסקין, גורדון, לילינגבלום וכדומה? המה לא ראו גם אות אחת מהסופרים הללו ואין כל פלא, כי אנה יקחו את הספרים אשר כבר אולו מן השוק? הגע בעצמך; אנכי, למשל, קראתי את ספרך "כשרון המעשה" שלשים שנה לפני ואם חפצתי עתה לשום עיני עליו — חפצי ממני והלאה כי לא אוכל השיגו. כמו כן הד"ר יאמפולסקי יחפוץ לערוך נאום לחג יובלך ואי אפשר לו להשיג אף ספר אחד מספריך. אין כל ספק כי הוא קרא את כל ספריך ומאמריך עד תומם, אך האם אפשר הדבר שיוכרם בעל-פה? אנכי בעצמי נוכחתי כי חבוריך הנמצאים בבית העקד שלנו עוברים עתה, בעת האחרונה, אשר ה"עולם" התחיל לדבר אודות חג יובלך, מיד ליד ואין האפשרות להשיגם. באה העת להאלפים שיבואו בקהל הפרוטות.

"ישנם עתים, אמר לי פעם הד"ר יאמפולסקי בשיחת רעים, אשר הפרוטות הקטנות עוברות במרוץ גדול מיד סוחר ליד סוחר" והאלפים מונחים בשלום כאבן אשר אין לו הופכים ונשכחים (לפי לשונך) "כמת מלב", נוי: "כלום לפיכך" אין כל ערך להאלפים? עתה הגיע העת של הפרוטות, שהמה סוף-סוף אך פירותיהם של האלפים הנשכחים: הלא צריך לקים מה שנאמר: "אין לך פרוטה שאין לה שעה" השעה משחקת עתה להפרוטות, חבור הפרוטות אפרים הנח לו, אל תהי דוחק את השעה עד אשר תעבור בעצמה ועמה יעברו ויבטלו מן העולם גם הפרוטות ויהיו כלא היו, אבל האוצרות של האלפים הטמונים אצילנו — הוא אוצר של כל העם, הקרן הקימת לעד.

לכן יהל"ל יקירי, ה"אלף" שלי, אל תהיה כמתאונן רע באוני הפרוטות שלך ושקוט במעונך, כי סוף של הכבוד — לבא. עוד הפעם אבקשך להשיג בעד הד"ר יאמפולסקי (אנכי אערוב בעדם) את הספרים ואת השירים הכורדים:

"שפתי רננות", "אלחנן", "כשרון המעשה", "עבד עבדים", "משה על הר העברים", "דניאל בגוב האריות" וכו'.

ה"אלחנן" ו"דניאל" אם גם ישנם עמדי אבל נחוץ עוד עקו. אחד, כי גם הד"ר בינדרסקי, אשר הביע את חפצו לקחת חלק בחגיגת יובלך, בקש מאתי איזה ספרים מספריך.

בפעם המאה אבקשך לשלוח לי את ה"תולדות" כי כבר הגיע העת שיהיו על ידי. עוד ההודעות שבאו ממע על יובלך יכתוב לך ירידנו באגוסלאווסקי, כי הוא הממונה לאותו דבר.

לקרסבד אסע בחצי חודש יולי, ואשוב לחצי חודש אוגוסט. כלתי עם ה"אינו-רוצה-לע" שלנו יבואו לקץ החודש הזה. בוגוסלאווסקי שמח מאד על מכתבך אליו, הוא יקרא בו ויחזור ויקרא, ילחצהו אל לבו וידרוש תלי-תלי הלכות על כל מלה ומלה ואין קץ לשמחתו. מהחבילות של מכתביך הוא לקח חומר למאמר אשר יכנהו בשם "יהל"ל", הוא העתיק ומסר לדפוס את "המלאכים" שלך.

היה שלום וברוך כחפץ ירידך ותלמידך יצ"ר.

22 מאי 1910

יריד נפשי ומחמד לבי, יצ"ר!

תודה גדולה מעמך לבי לך על מכתבך הנחמד והמלבב, בסגנוןך הנעים המשיב נפשי תמיד. אמנם צדקת ירידי כי אין להרהר אחרי ההכרח, כי הכל הולך ונשכח, אבל הוזה ינחמני? אולת היא לאדם לועוק ולהתאונן על מר המות המוכרח לבוא, חכמים ימותו ואנשי השם כלא היו יהיו, אך בשעה שהמות הולך וקרב ורואים אנו את מלאך המות וחרבו שלופה בידו ועוד מעט יתר ידו ויבצענו — הלא נתחלחל וכל פילוסופיה בעולם לא תניח דעתנו.

שלחתי עקועמפ, אחדים מ"אלחנן" ו"דניאל" לתתו לכל דכפין ואם מעט ואויסופה, ואתה בטובך הודיעני, שלחתי גם העקועמפ. האחד שלי "כשרון המעשה" ו"זכרונות ורעיונות" מהד"ר יאמפולסקי קבלתי מכתב ומבקש שאוכיך להמציא לו שירי ומאמרי לפי הרשימה שבמכתבי אליו. המציא נא לו מאמרי, גלגל החזור ("ה"שחר" שנה עשירית). מספרי "שפתי רננות" אין בידי אף אחד, ונמצא הוא בידי קרובי ה' א. האלצבערג. מעתיק הנני מן ה"שחר" את אחדים משירי וכבר השלמתי להעתיק את שירי "עבד עבדים" ו"משה על הר העברים". לירידנו באגוסט. שלום וברכה. ושלום לך ולביתך מאת אוהבך ומכבדך בכל לבו ונפשו י ה ל ל.

28 מאי 1910 ממשפל. י ר י ד נ פ ש !

הוספתי לשלוח אליך חבילה, בה כתבים אחדים ועוד עקועמפ. אחדים, אך העיקר הנה שם העתקת שירים אחדים: "עבד עבדים", "משה על הר העברים", "שתי דמעות", "ניצוצות הקדושה", "דור הולך ודור בא". כבדה עלי הכתיבה, אך אם הדבר נחוץ ואי אפשר להשיג המאספים לפי רשימתי, הודיעני ואעתיק עוד שירים. ובקשה להוציא חמר הגון לירידנו הד"ר יאמפולסקי, אם יוסד הקאמיטעט הן לא לזמן קצר יקבע את חג היובל, כי דרוש לו להדפיס מודעות וכדומה ועד העת הקבועה כמדומה לי אנמור לכתוב תולדותי ואשלחם אליך. ושלום ואהבה לך ולביתך מאת אוהבך ומכבדך י ה ל ל.

Зачѣмъ ты моей не разсѣешь печали?
 Чего же теперь ты такъ долго молчишь?
 Всѣ пѣсни мои при тебѣ лишь звучали—
 Теперь лишь одна непробудная тишь,
 А безъ ласки твоей одиноко скорблю
 И, какъ прежде, тебя я безумно люблю.

Уходя, мою душу взяла ты съ собою—
 Ты убила меня, и живой я скелеть,
 Всѣ стремленья мои унесла ты съ собою,
 Безъ тебя этотъ мѣръ мрачной тѣнью одѣтъ.
 Измѣнила ты мнѣ, и все мертво кругомъ
 Стало вдругъ для меня въ этомъ мѣрѣ плохомъ.

* * *

Успокойся, дружокъ! ты напрасно горюешь—
 Это гордость твоя эти рѣчи ведетъ,
 Развѣ дружбы моей до сихъ поръ ты не
 знаешь?

Она всюду съ тобой неразлучно идетъ.
 Это я только такъ испытала тебя,
 Возвращаюсь къ тебѣ я, какъ прежде, любя.

Не измѣнишь ты мнѣ—я всегда сознавала
 И все та же была, но вдали на тебя
 Я все такъ же, какъ прежде, украдкой взирала,
 О грусти твоей молчаливо скорбя.
 О, прійди же ко мнѣ, прійди поскорѣй—
 Я согрѣю тебя снова лаской моей!...

Арфу снова возьми въ свои робкія руки,
 Подними же чело, ничего не страшись,
 Будутъ силой звучать ея стройныя звуки,
 Отъ сомнѣній своихъ ты теперь отрѣшишься
 И въ край новый для насъ, край свободы
 святой,
 Улетимъ мы, обнявшись крѣпко съ тобой!...

יקורי יהל"ל! מול-טוב! אתמול ביום ג' יוני נוסד ועד
 יובלך בשעה טובה ומוצלחת. אלה המה חברי הועד: הישש מר
 פאלינקאווסקי, הרב הישיש מר צוקקערמאן, העורך = דין מר באראן,
 מר מוצקין (אביו של לעוו מוצקין המפורסם), הרב ד"ר
 יאמפולסקי, ד"ר הרבני, הרבנים מטעם ד"ר גוריוויץ ומר
 אלישקאווסקי, הקונסול הדני מר גוריוויץ, הד"ר בינדירסקי,
 המאגיסטר ללשונות הקדם מר איזראעלסאן, הסופר מר קאמיאנסקי,
 מר ולשופולסקי, הסופר אברהם כהנא, מי שהיה עורך „הצופה“
 מר אליעזר=אליהו פרידמאן, מר מרגולין (מורה מארץ ישראל),
 הסופר מר ברוסלאווסקי ועוד אחרים וגם אני בתוכם. ליו"ר של
 הועד נבחר מר קאמיאנסקי, למזכיר—מר פרידמאן; הועד בחר בוועידה
 (ביורא) ואלה חבריה: היו"ר מר קאמיאנסקי, מר פרידמאן, ד"ר
 גורעוויץ, הקונסול גוריוויץ, ד"ר יאמפולסקי, באהוסלאווסקי ועוד
 הפעם גם אני בתוכם.

נתקבלו החלטות:

א) אגודת „חובבי שפת עבר“ בקיוב תחוג את חג יובלו
 לעבודתו הספרותית של המשורר והסופר יהל"ל ביום אסרו-חג
 של סוכת שנת תרע"א כרוב פאר, במעמד של אגודת „חובבי שפת
 עבר“ ואורחים קרואים.

ב) להכין כתובת (אדריססע) של ברכה ועט של זהב מהור
 מעשי ידי אמן ולהגישם לחתן היובל בנשף החגיגה במעמד
 האגודה והאורחים.

ג) אם ימצא הועד מוצא לכסף — ידפיס את „כל כתבי יהל"ל“.
 ד) לשלוח קולות-קריאה ע"ד יובלו של יהל"ל לכל
 הירידאקציות הישראליות, לחברות ולאגודות ספרותיות בארץ
 וחוצה לה.

ה) הנאומים והדבורים בכלל יש חפץ שיהיו אך עברית.
 אלה המה בקרוב החלטות הראשונות ועוד יבואו.

מעתה, יקורי, נגמרה עבודתי הפרטית בענין זה והתחילה
 עבודתי בהועד; מחר = מחרתים תקבל מכתב מאת הועידה, בשם
 כל הועד, בסדר אופיציאלי.

ידיך ותלמידך, אוהבך ומוקירך יצ"ר.

Правда изъ земли	5—15
Девора	16—17
Смерть отъ поцѣлуя	17
Пѣснь Сіона на чужбинѣ	18—20
М. М. Варшавскому	21—22
Слѣпые евреи	23—27
Шахматная задача	28—30
Симъ и Хамъ	31
Къ совершеннѣтїю С. В—на	32
Ч—ку	32—33
Молитва грѣшника	33
Л—ту	34
Критику N	34—35
И. Моцкину	35—36
Новая пѣсенка	37—40
Переписка съ писателемъ Шаломъ-Алейхемомъ	41—54
Открытое письмо Галозу	54—58
Новая пѣсня	58
Писателю Л. Шульману	59—61
Писателю С. Звоницкому	62—63
И благословилъ Исаакъ Якова	64—65
Стихотворенія въ прозѣ:	
Орель и Пѣтухъ	66—70
Глубокій вздохъ	71
На чисто библейскомъ языкѣ	72—73
Рѣчь въ собраніи лѣвыхъ	74—77

Кризисъ	78—80
Переписка съ поэтомъ Егалеломъ	81—100
Къ музѣ	101—102

КЪ МУЗѢ.

(אל השירה)

Переводъ изъ 4-го тома "שירי יצחק ראובן", Ф. П. Гутурба, (* учителя
Кіевского Екатерининскаго реальнаго училища.

Посвящается автору.

О, Муза! зачѣмъ ты меня отстраняешь,
Чего ты упорно такъ долго молчишь,
Зачѣмъ одинокимъ меня покидаешь?
Проснись, моя Муза! ты долго ужъ спишь;
Шевелю я напрасно безсильнымъ перомъ,
Но писать безъ тебя не могу ни о чемъ.

Съ тѣхъ поръ какъ тебя полюбилъ я душою,
Тебѣ измѣнить никогда я не могъ;
Не крылъ своихъ радостей я предъ тобою!
Не крылъ и причину скорбей и тревогъ...
Безъ тебя мнѣ теперь все такъ пусто кругомъ
И тоска отзывается въ сердцѣ больномъ.

И душу и сердце свое обнажая,
Я ночи съ тобою безъ сна проводилъ;
Въ тебѣ только силы для жизни черпая,
Тебѣ существо я свое посвятилъ.
И теперь безъ тебя уже пѣсни родной
Я не въ силахъ пропѣть въ этой скорби нѣмой.

Прійди, моя Муза!... Съ обычной тоскою
Я весь нетерпѣнъ давно ужъ горю,
Всѣ чувства мои съ этой тихой мольбою
Какъ жатву несу къ твоему алтарю...
Но лишь взоръ твой на арфу мою упадетъ,
Этой арфы струна и дрожитъ и поетъ.

(* פ. גוטורב הוא נוצרי-קתולי מלידה ומבטן.
המ"ל.)

И. М. РОЗЕТЪ. 9

СБОРНИКЪ
СТИХОТВОРЕНІЙ
и статей.

Изданіе
И. Ю. БОГУСЛАВСКАГО.

ТОМЪ ВТОРОЙ.

К І Е В Ъ,
Типографія И. М. Розета, Б.-Васильковск., 1.

1910.

Printed with AGFA DPS - Made in Germany

AGFACOLOR AGFA

C60745xx

ПТ8.7/2-1993

1996.01

И. РОЗЕТЪ.

И. ВАСИЛЬКОВСКАЯ.

И. РОЗЕТЪ

тихотворенія

и

табъи

Томъ II.

ИЗДАНИЕ

И. Богуславскаго.

Типографія И. М. Розета, Б.-Васильковская, № 1.

КІЕВЪ,

1910.

